2

CHRISTOPH. MATTHÆI PFAFFII,

S. THEOL. DOCT. ET PROFESSORIS PRIMARII,
CANCELLARII ET PRÆPOSITI TUBINGENSIS

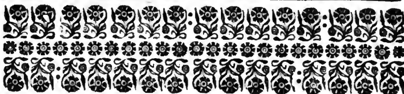
DE IMPERSONALITATE ET PERPETUITATE HUMANÆ CHRISTI NATURÆ

liber singularis.

TUBINGÆ
impensis HIOBI FRANCKII,
Anno MDCCXXII.

PRÆFATIO.

NEmo eſt Theologorum, quem fugiat, articulum de Chriſto traditu & explicatu præ cæteris ferè omnibus valdè difficilem & arduum eſſe. Cujus rei duæ cauſſæ præcipuæ eſſe conſpiciuntur. Una quidem, quòd myſterium fidei, quod ratio comprehendere & effari neſcit, ille exhibet. Altera, quòd partim ingenii humani, quod in myſteria divina inconſulto pruritu & impetu involare amat, curioſitate, partim hæreticorum, qui articulum hunc aggreſſi ſunt, erroribus & hallucinationibus, partim inanibus aliorum altercationibus factum eſt, ut multis inutilibus ſubtilitatibus, multis conceptibus altis & obſcuris, multis & logomachiis terminisque abſtruſis & tenebricoſis idem involveretur. Hinc,

licet omninò optandum foret, ut in simplicitate fidei, remotâ omni disputatione, heic Theologis liceret acquiescere & mysterium hoc adorare potius quàm rimari, quâ ratione multum difficultatis in hâc tractatione suâ sponte evanesceret, necessitas tamen pro præsenti rerum situ prorsus poscit, ut inviti quoque in istum subtilitatum campum subinde descendamus, non eam ob caussam, quòd altis istis disquisitionibus delectemur, sed ut veritatem fidei à strophis errantium vindicemus atque, quid de dissensionum in hoc articulo occurrentium momento & pondere tenendum sit, eò clarius & penitiùs constet. Quæ & ipsa ratio nobis exstitit, quòd prolixiore operâ in institutionibus nostris Theologicis eundem excussimus &, quæ longè breviùs enarrari poterant, latiùs ac in aliis articulis à nobis factum est, diduximus. Nec est, quòd in illâ tractatione nunc quoque subsistamus, qui facilè capimus, nos operam prorsus haud lusuros, si unum alterumve, quod hùc spectat, argumentum separatim evolvamus, maximè quod ab aliis haud adeò tritum, quod à nemine datâ operâ enarratum

fuerit.

fuerit. Placet itaque jam, duo hæc in præsentiâ capita explicare, quorum unum *de imperſonalitate*, alterum *de perpetuitate humanæ Chriſti naturæ* agit. Quod dum facimus, divinam lucem à Patre luminum ſub initium rerum ſupplici prece depoſcimus.

CAPUT PRIMUM
de imperſonalitate humanæ Chriſti naturæ.

§. I.

Nôrunt, qui acroamaticæ Theologiæ deguſtârunt principia, proprietates humanæ Chriſti naturæ competentes eſſe vel communes vel individuales, harumque poſteriorum unam eſſe *ἀνυποςασίαν* ſive imperſonalitatem. Scilicet, cùm humana Chriſti natura nunquàm ſola ſubſtiterit ſed inde à primo exiſtentiæ ſuæ momento cum divinâ naturâ fuerit unita, cùm & eadem propriam ſubſiſtentiam non habeat, ſed à *λόγῳ* in ſuam hypoſtaſin fuerit aſſumta, cùm & ad *ϑεάνϑρωπον* conficiendum ab æterno fuerit ordinata, cùm porrò una ſaltem in Chriſto ſit perſona eaque non ex duabus conflata, non humana, ſed divina, luce clarius patet, naturam Chriſti humanam eſſe *ἀνυπόςατον*, *imperſonalem*, hoc eſt, propriâ & humanâ & finitâ hypoſtaſi carentem, etſi in alienâ, in divinâ, in infinitâ hypoſtaſi, ſibi quippe per incarnationem *τῦ λόγυ* communicatâ ſubſiſtat, & hâc

 ratio-

ratione sit ἐνυπόστατον. Quæ ipsa jam latius exponenda sunt.

§. II.

Ante omnia verò evolutionem terminorum necessariam esse quivis videt. Dicendum ergò, quid per ὑπόστασιν, quid per *personam*, quid per ἀνυπόστατον intelligamus. Mirum verò est, quàm πολύσημοι apud veteres sint hi termini quantisque ii logomachiis occasionem dederint. Rem, de quâ largum & luculentum volumen conscribi posset, demus, eja, in compendio, ne lector fatigetur. Et primò quidem, quod ὑπόστασιν spectat, notandus est vocis usus & profanus & Biblicus & ecclesiasticus. Qui profanam vocis acceptionem nosse voluerit, adeat, licet, Lexicographos tùm veteres, tùm recentiores, & ex his maximè HENR. STEPHANUM *(a)*. Addi potest SOCRATES, *(b)* qui magno conatu diversas vocis hujus potestates conquisivit. Sensum philosophicum ex veteribus post alios datâ operâ exposuere LEONTIUS BYZANTINUS *(c)*, JO. DAMASCENUS *(d)*, SUIDAS *(e)*, ex recentioribus THEOPHILUS ALETHINUS sive JO. CLERICUS *(f)*. Et verò ait loco citato SOCRATES, veteres Philosophos Græcos voce ὑποστάσεως usos haud esse, recentiores per ὑπόστασιν idem quod per οὐσίαν intellexisse. LEONTIUS ait, ὑπόστασιν primò sumi pro omni eo, quod revera existit nec saltem specietenus. Ita colorum alios veros esse, qui ὑπόστασιν habere dicantur, alios apparentes, qui sint ἀνυπόστατοι. Porrò addit sumi & vocem pro individuâ substantiâ, opponique sic acciden-

(a) in Thesauro Græcæ linguæ T. I. f. 1798. *(b)* Hist. Eccles. L. III. C. 7. *(c)* de sectis actione VII. *(d)* in dialecticâ C. XI. XXIX. XXX. XLII. sqq. *(e)* in Lexico, voce ὑπόστασις. *(f)* ad PETAVIUM de Trinitate f. 189. notâ 62.

dentibus. JO. DAMSACENUS per hypoſtaſin mox intelligi ait ſubſtantiam completam, mox duplicem vocis ſenſum eſſe affirmat. Si enim abſolutè ſumatur, ſignificari per ὑπόςασιν omne id, quod exiſtit, ſive ſit ſubſtantia ſive accidens. Si propriè, ſignificari ἄτομον ſive individuum & perſonam particularem cum accidentibus ſuis ſumtam. Eodem modo idem, quid ſit ἐνυπόςατον, explicat. Ait enim, vocem generaliter ſumtam ſignificare id, quod exiſtat, ſpecialiter & propriè individuum, quod hypoſtaſin habeat, vel id, quod per ſe non ſubſiſtit ſed ſaltem in individuo, ut ſpecies, aut quod cum alio ſubſtantiâ diverſo unam hypoſtaſin compoſitam efficit, uti anima & corpus in homine ſunt ἐνυπόςατα ambo, imò & ἐνυπόςατον id eſſe, quod ab alio in ſuam hypoſtaſin ſit aſſumtum, uti humana Chriſti natura. De ἀνυποςάτῳ ait, illud iterum duplici ſenſu efferri, vel enim denotare id, quod planè non exiſtit, vel id, quod per ſe non exiſtit ſed alteri inhæret, ut accidens. Quæ omnia facilè oſtendunt, haud ſatis claris DAMASCENUM ideis heic gaviſum eſſe & individuum à ſuppoſito & perſonâ, ſubſiſtentiam item ſubſtantificantem à ſuppoſitante haud ſatis diſtinxiſſe. SUIDAS rectè quidem ait, ὑπόςασιν propriè indigitare τὸ καθ' ἑαυτὸ ἰδιοσυςάτως ὑφιςάμενον, ſed tùm minùs accuratè rem explicat, ubi putat, ſubſiſtentiam illam ſuppoſitantem & ἰδιοσυςασίαν efficere τὸ τῶν συμβεβηκότων ἄθροισμα ἐν ἑνὶ ὑποκειμένῳ, accidentium congeriem in uno ſubjecto. TH. ALETHINUS ait, Philoſophos Græcos, maximè Platonicos per ὑπόςασιν intellexiſſe vel exiſtentiam in ſe conſideratam vel ſubſtantiam exiſtentem. Id quod adductis ex PLOTINO locis probat. Sed hæc quidem omnia non opus eſt, nos ut morentur. Uſus vocis ὑποςάσεως Biblicus hic eſt. Significat firmam ſubſiſtentiam 2 Cor. VI. 4. XI. 17. firmam perſuaſionem, id eſt,

 fidu-

fiduciam certam Hebr. III. 6. 14. XI. 1. & ſubſtantiam vel perſonam quoque Hebr. I. 3. ubi Theologos in partes ire conſpicias. Quod Eccleſiaſticam denique vocis poteſtatem attinet, conſtat, vetuſtiores Patres, imò & Concilia Nicænum, Sardicenſe & Romanum ſub Damaſo idem per ὑπόστασιν intellexiſſe, quod per οὐσίαν. Hinc & iidem veriti ſunt dicere, in Trinitate tres eſſe hypoſtaſes, unam ſaltem aſſerentes, licet ſimul & τρία πρόσωπα aſſererent. Loca Patrum hùc ſpectantia magno numero adducunt DION. PETAVIUS (g), JO. CASPAR SUICERUS (h) & MICHAEL LEQUIEN (i), qui otia nobis hîc faciunt. At verò poſteriora Concilia Oecumenica Patrumque plurimi, maximè recentiores οὐσίαν ab ὑποστάσει plurimùm diſtinxerunt. Loca itidem refert laudatus PETAVIUS (k), quem exſcribere haud vacat. His verò Patribus ὑπόστασις idem eſt, quod πρόσωπον. Hinc & factum, ut quidam olim aſſererent, tres eſſe in Trinitate hypoſtaſes, ut à Sabellianis facerent divortium, alii unam ſaltem, ut ab Arianis ſeſe diſtinguerent. Agitata & hanc in rem lis fuit & deciſa in Synodo Alexandrinâ A. CCCLXII. poſtquam Hoſius Cordubenſis & & Meletius Antiochenus tres hypoſtaſes, Paulinus ejusdem Anti-Epiſcopus unam ſtatuit, tandemque concluſum, pugnam hanc eſſe logomachicam atque à phraſibus iſtis abſtinendum inque terminis Concilii Nicæni ſubſiſtendum eſſe. (l) Quamvis autem & Occidentales hanc tenuerint

(g) de Trinitate L. IV. C. 1. §. 5. ſeqq. & de incarnatione L. II. C. 3. L. IV. C. 7. L. VI. C. 1. 2. (h) in Theſauro Eccleſiaſtico, voce ὑπόστασις, T. 2. f. 1395. ſeqq. (i) in notis ad JO. DAMASCENI dialecticam f. 36. 37. Addi poteſt STEPH. CURCELLÆUS in diſſert. de vocibus Trinitatis, perſonæ, ὑποστάσεως &c. §. 68. (k) de Trinitate loc. cit. §. 11. ſeqq. & de incarnatione L. II. C. III. §. 6. 14. L. V. C. 7. §. 8. L. VI. C. II. §. 7. (l) Acta hujus Synodi habentur apud ATHANASIUM

sint φράσιν, unam saltem in Trinitate esse ὑπόστασιν, id quod vel ex solâ HIERONYMI ad Damasum Epistola patet, qui tres hypostases dicere veritus est, posteà tamen ista φράσις de tribus hypostasibus communior facta fuit atque in utrâque deinceps Ecclesiâ sine contradictione obtinuit. Mirumque oppidò est, quî logomachia ista schisma in Ecclesiâ Antiochenâ creare potuerit, quam & in elegantissimâ *de logomachiis eruditorum* dissertatione (*m*) notat SAM. WERENFELSIUS, Theologus Basiliensis celeberrimus. Ast luculentiùs adhùc edisserendum, quî Patres ὑπόστασιν ab ὀυσία distinguant. Ajunt ii, ὀυσίαν esse speciem & commune quid, ὑπόστασιν individuum & quod sit particulare. Ita unam in Trinitate esse ὀυσίαν & essentiam divinam, tres hypostases. Ita Petrum, Paulum & Johannem unam habere ὀυσίαν sed ὑποστατικῶς esse distinctos. Locorum insignem farraginem producunt PETAVIUS (*n*), SUICERUS (*o*), LEQUIEN (*p*), CURCELLÆUS (*q*). Sed facile capiunt, queis emunctæ sunt nares, sic ad ὁμουσίαν personarum in Trinitate specificam, quæ prorsus proscribenda est & cui incautè Patres inhiâsse videntur (*r*), viam sterni. Itaque salis orthodoxi copia hîc adspergenda est & locutiones incommodæ bene explicandæ veniunt. Egregiumque admodùm est, quòd ab

in epist. ad Antiochenos, quæ & in operibus ipsius existat, & in Conciliis HARDUINI T. I. f. 734. & apud SOCRATEM Hist. Eccl. L. III. C. 7. quem carpit hîc PETAVIUS de Trinitate L. IV. C. 2. §. 15. qui plenam Synodi hujus historiam ex BASILIO, ATHANASIO, RUFFINO & GREG. NAZIANZENO condidit de Trin. L. IV. C. 4. §. 9. seqq. Addi potest JO. FORBESIUS à CORSE in Instruct. Histor. Theol. L. I. C. 2. §. 8. (*m*) C. 2. §. 2. (*n*) de Trin. L. IV. C. 7. & de incarn. L. VI. C. 1. 2. 3. (*o*) loc. cit. (*p*) loc. cit. (*q*) loc. cit. §. 74. seqq. (*r*) Vide PETAVIUM de Trin. L. IV. C. 7. 9. 13.

ab ideis Patrum nostra fides haud pendet. Accuratior paululum ista inter οὐσίαν & ὑπόστασιν Patrum distinctio est, quando ajunt, ὑπόστασιν amplius aliquid dicere ac οὐσίαν & huic τρόπον ὑπάρξεως, *modum subsistendi* superaddere. Loca idem PETAVIUS dat (*s*), qui & ait, juxta Patres id esse hypostasin, quod 1. existat & quidem 2. per se, 3. sit completa substantia, quam Græci vocent αὐτοτελῆ, 4. quæ & subjecta sit accidentibus, unde substantia & suppositum dicatur. Nec tamen & hæc ipsa ita comparata sunt, ut limam haud desiderent, cùm ὑποστάσεως nonnisi τρόπος ὑπάρξεως sit & subsistentia substantificans cum subsistentiâ suppositante, id, quod est completum in essendo, cum eo, quod est completum in subsistendo, hic manifestè confundantur. Alia enim est substantiæ, alia suppositi ὕπαρξις. Ex quibus & facile judicare est, num rectè ajat PETAVIUS, ὑπόστασιν esse suppositum vel personam, πρόσωπον verò suppositalitatem vel personalitatem (*t*). Idem & denique observat, ὕπαρξιν apud Patres mox *exstantiam* in genere, mox *existentiam individualem* denotare (*u*), ubi iterum de ὑπάρξει suppositante nîl dicit. Ast nimia de voce ὑποστάσεως diximus. Unum est, quod addimus, idque præcipuum, Scholasticos modernosque Theologos longè accuratiùs ac Patres heic procedere, ubi ajunt, ὑπόστασιν abstractè & formaliter spectatam ipsam personalitatem seu subsistentiam denotare, quæ substantiam intelligentem ultimatò terminat, actuat & complet, ita ut ad aliud non ordinetur nec sit communicabilis sed ex ordinatione divinâ in seipsâ terminetur

(*s*) L. IV. C. 8. (*t*) L. IV. C. 2. §. 10. (*u*) L. IV. C. 2. §. 11. 12.

netur & per se subsistat (*v*). Quâ de re mox plura dicemus.

§. III.

De personâ & προσώπῳ facilior & brevior est tractatio. Etsi enim & hæ voces variè à veteribus sumtæ fuerint, ita, ut personæ tùm morales, quæ sunt ἀνυπόστατοι (*x*), tùm metaphysicæ, quæ sunt ὑποστατικαί, iis fuerint insignitæ, & πρόσωπον quoque iidem pro substantiâ ut tali subinde sumserint, tamen usus acroamaticus apud Patres mox obtinuit, ut persona idem esset, quod hypostasis. Unus instar omnium rem enarret GREGORIUS NAZIANZENUS, qui in oratione XXXIX. ita infit: ***Deum cùm dico, uno eodemque triplici lumine perstringamini. Triplici quidem, quantum ad proprietates sive hypostases, si cui hac vox magis arridet, sive personas, (neque enim de vocabulis dissidebimus, quamdiu syllabæ ad eandem sententiam ferent,) uno autem, quantum ad substantia, hoc est, divinitatis rationem.*** Qui eruditam vocis προσώπου & personæ, quatenus à veteribus usurpata est, evolutionem nôsse voluerit, DION. PETAVIUM adeat, qui de Trinitate (*y*) & incarnatione (*z*) prolixè & eruditè rem tradidit, & conferat, quæ inter STEPH. CURCELLÆUM (*a*) ac SAM. MA-

(*v*) Vide omninò PETAVIUM de incarn. L. III. C. 12. §. 2. Habet & hanc in rem quædam idem L. VI. C. 1. §. 6. qui & passim id notat, ὑφίστασθαι pro re stabili & consistente sumi, quomodo successiva & corruptibilia hypostasi carere dicantur. Adde vel maximè ex nostris MART. CHEMNIT. de duabus naturis in Christo C. I. & JO. GERHARDUM in loco de Christo §. 130. (*x*) Vide PETAVIUM de Trin. L. IV. C. 2. §. 5. seqq. Ita Sabelliani quidem τρία πρόσωπα in divinitate statuerunt, sed ἀνυπόστατα. Orthodoxi ὑποστατικὰ statuunt. (*y*) L. IV. C. II. III. IV. IX. seqq. (*z*) L. V. C. 5. seqq. & passim. (*a*) in quatern. diss. Theol. adv. SAM. MARESIUM, diss. 1. de vocibus Trinitatis, personæ &c.

MARESIUM (b) heic diſputata olim fuere. Mirum eſt, quòd exiſtimaverit CURCELLÆUS, ſi perſona dicatur ſuppoſitum intellectuale, poſitis tribus in Deitate perſonis, Tritheiſmum oriturum, imò ſecuturum porrò, animas à corpore ſeparatas & humanam Chriſti naturam quoque perſonas eſſe, ſi verò perſona dicatur eſſe τρόπος ὑπάρξεως, perſonam divinam, quia ſit ſaltem modus, minus entitatis habituram quàm accidens & propemodum nihil fore, per conſequens, controverſiam de Trinitate valdè exilis momenti eſſe. Quæ ipſa cùm in inſtitutionibus Theologicis (c) jam diluerimus, non vacat, quæ ibi diximus, jam heic repetere vel ulteriùs diducere. Sufficiat nobis, hoc loco ſollicitè monuiſſe, probè diſtinguendam eſſe *ſubſtantiam*, *ſuppoſitum* & *perſonam*. Subſtantia juxta Metaphyſicos, quos hîc audire prorſus debemus, eſt ens per ſe ſubſiſtens. Nec eſt, quòd jam dicas, ſubſtantiam ſic idem cum perſonâ fore, eam ob rationem, quoniam Auguſtana noſtra Confeſſio Art. I. perſonam per id definiat, *quod propriè ſubſiſtit.* Neque enim præſtantiſſimi Confeſſores noſtri, ubi perſonæ notionem heic dedere, plenam ejus definitionem dare voluerunt, nec per ſubſiſtentiam illam, quam nominant, ſubſiſtentiam ſubſtantificantem ſive πρωθυπαρξίαν ſed ſuppoſitantem ſive αὐθυπαρξίαν indigitârunt. Illa eſt, quæ accidenti opponitur, quod per ſe non ſubſiſtit ſed ſubſtantiæ ineſt & inhæret. Hæc eſt, juxta quam ſubſtantia non ſaltem per ſe ſubſiſtit, ſed & ultimatò ſubſiſtit, nec ad complendam aliam tendit & ordinatur. Ita exempli gratiâ anima humana habet ſubſiſtentiam ſubſtantificantem, non enim eſt accidens, ſed non habet ſub-

(b) in append. ad Joannam Papiſſam reſtitutam, ubi exſtat diſſ. Theol. pro SS. Trinitate contra STEPH. CURCELLÆUM.
(c) P. 1. C. 2. §. 3.

ſubſiſtentiam ſuppoſitantem, quia ad complendum hominem tendit, vergit & ordinatur. Eſt itaque illa in ſubſiſtendo incompleta. Imo dicitur & in *eſſendo* incompleta, non in ordine ad ſuum *eſſe ſimplex*, ſed in ordine ad *eſſe compoſitum* hominis. Ex quibus utique patet, ſubſtantiam latiùs patere ſuppoſito & perſonâ. Subſtantia enim vel incompleta vel completa eſt. Illa eſt, quæ ultimatâ ſubſiſtentiâ deſtituitur &, prout in ſe conſideratur, dicitur ἀνυπόστατος, prout in alio ſubſiſtit, ἐνυπόστατος, hæc eſt vel ſuppoſitum, quod de irrationalibus dicitur, vel perſona, quæ eſt ſuppoſitum intellectuale ſive ſubſtantia individua, intelligens, per ſe, ultimatò & immediatè ſubſiſtens, incommunicabilis (alteri ſcilicet perſonæ,) non ſuſtentata ab ſive in alio. (*d*) Quâ ratione facile utique patet, humanam Chriſti naturam, etſi ſit ſubſtantia per ſe ſubſiſtens & ſubſiſtentiâ ſubſtantificante floreat, tamen ultimatam ſubſiſtentiam, (dantur enim ſubſiſtentiæ gradus,) non habere, quia ad complendum Θεάνθρωπον vergit & ordinata eſt, adeoque IMPERSONALEM eſſe. Nec eſt, quòd ajas, & divinam naturam τοῦ Λόγου ſic imperſonalem fore, quia & illa ad complendum Θεάνθρωπον vergat. Hæc enim cùm propriâ ſuâ perſonalitate inde ab æterno gaviſa fuerit nec ex neceſſitate quâdam intrinſecâ ad complendum Θεάνθρωπον vergat & perſonalitatem ſuam in incarnatione retinuerit, imò in eandem humanam naturam aſſumſerit, patet, ἀνυποστασίαν illi nullâ ratione attribui poſſe, quæ hoc ipſo ἰδιοσύστατος eſt & αὐθυπαρξία omnimodâ gaudet. Et hæc quidem jam de voce perſonæ & προσώπου ſufficiant.

 §. IV.

(*d*) Confer hîc omninò, quæ ſub initium diſſertationis ſecundæ Anti-Bælianæ diximus.

§. IV.

Restat, ut de eo, quod est ἀνυπόστατον, quædam dicamus. Etsi enim ex iis, quæ jam posuimus, vocis notio satis pateat ali qua tamen addenda veniunt. Scilicet in usurpatione vocum ἐνυποστάτȣ & ἀνυποστάτȣ veteres mirè variârunt. Aliquando enim per ἐνυπόστατον significârunt id, quod existit simpliciter, quâ ratione & accidentia sunt ἐνυπόστατα, aliquando id, quod propriâ subsistentiâ haud gaudet sed in alienâ subsistit, quâ ratione humana Christi natura est ἐνυπόστατος, aliquando &, quod propriam habet subsistentiam ultimatam & æquipollet τῷ ὑποστατικῷ, quomodo quævis persona in Trinitate est ἐνυπόστατος. Sic & ἀνυπόστατον mox illis est, quod planè non existit, mox, quod nec in alienâ subsistentiâ existit sed ab eâ divulsum est, mox, quod in propriâ quidem subsistentiâ non subsistit sed in alienâ, qui posterior usus communis & noster est, ubi de naturâ Christi humanâ ἀνυποστάτῳ agimus (*e*). Rem præ cæteris ex veteribus prolixè explanavit, quem jam supra citavimus, JO. DAMASCENUS. Is enim non saltem in Dialecticâ, quam scripsit, mentem suam prolixè heic effert sed & de fide orthodoxâ, ubi tamen L. III. C. IX. haud patitur, humanam Christi naturam dici ἀνυπόστατον, quoniam sit ἐνυπόστατος & in ὑποστάσει τȣ̃ λόγȣ subsistat, nec detur ulla φύσις ἀνυπόστατος sive nulla substantiæ species, quæ non in individuis exstet. Sed verò subsistentiam substantificantem & suppositantem, de quâ posteriore hîc quæritur, hîc iterum confundi videas, id quod & facit LEONTIUS in locis ibidem à LEQUIENIO in notâ adductis. Mirum est, quantoperè terminis hîc sese involvunt

(*e*) Quomodo humana natura dici possit ἀνυπόστατος, egregiè disquirit JO. GERHARDUS in loco de Christo §. 112.

volvant Patres, nullumque eſt dubium, longè clarius, longè curatiùs hæc apud noſtros enarrari. Non poſſum, quin ponam hùc verba MICH. PSELLI, qui in politicis verſibus diverſas vocis ἐνυποςάτου acceptiones ita perſtringit;

Τὸ δέ γε ἐνυπόςατον πολυσήμαντον, ἄναξ.
Ἔςι γὰρ ἐνυπόςατον τὸ ἀληθὲς ὑπάρχον.
Καὶ αὖθις ἐνυπόςατον τὸ κοινὸν τῆς ὀυσίας,
Ἤγουν τὸ εἶδος, δέσποτα, ἐπὶ τοῖς ἀτόμοις
Πραγματικῶς ὑφεςηκὸς, ὀυ ψιλῇ ἐπινοίᾳ.
Ἔςι δὲ ἐνυπόςατον, ὃ πλέον φροντιςέον,
Ὅπερ ἐςὶ συγκείμενον μεθ' ἄλλου διαφόρου
Κατὰ ὀυσίαν, δέσποτα, εἰς σύςασιν προσώπου
Ἑνὸς καὶ ὑποςάσεως μιᾶς γένεσιν, ἄναξ.
Ὑπόςασις δὲ πέφυκε κυριολογουμένη
Πρᾶγμα ἰδιοσύςατον, ἓν μᾶλλον πρόσωπόν τι.

Quæ verba verſa ita ſe habent:

Enhypoſtaton verò multa ſignificat, O Rex!
Eſt enim enhypoſtaton, quod verum eſt,
Et rurſus enhypoſtaton commune ſubſtantia,
Videlicet ſpecies, Domine! in individuis
Re ipſa ſubſiſtens, non ſimplici cogitatione.
Eſt & enhypoſtaton, quod ampliùs curandum,
Quod eſt compoſitum cum alio differente
Secundùm eſſentiam, Domine! ad conſtituendam perſonam
Unam & hypoſtaſis unius productionem, O Rex!
Hypoſtaſis verò naturâ ſuâ eſt, ſi propriè ſumatur,
Res per ſe ſubſiſtens & una magis perſona.

Ita lepidè PSELLUS. Cæterùm & id notandum, τὸ ἐνυπόςατον æquipollere τῷ ἐνυπάρκτῳ, dici & ſubinde humanam Chriſti naturam ἐτεροϋπόςατον, quia in alienâ ὑποςάσει ſubſiſtit, imò

& συνυπόςατον eandem sic dici posse. Plura hanc in rem PETAVIUS habet, qui consuli potest (*f*).

§. V.

His præmissis, ad rei ipsius evolutionem jam citato gressu procedimus. Dicimus itaque, ***humanam Christi naturam esse ἀνυπόςατον***, hoc est, ***subsistentiam propriam haud habere, sed in alienâ hypostasi & subsistentiâ, divinæ nempe natura, subsistere.*** Quod ipsum dum ponimus, non id profectò volumus, humanam Christi naturam existentiam propriam non habere (*g*), aut subsistentiâ substantificante illam carere. Qui enim prius diceret, è numero entium, qui posterius, è catalogo substantiarum eandem eximeret. Itaque saltem subsistentiam suppositantem & ultimatam humanæ Christi naturæ denegamus, qui aliàs luculenter largimur, eandem, si separatim existeret, quo vero casu natura Christi exstitura non esset, hypostasi suâ propriâ haud carituram. Id quod dudùm alibi affirmavimus (*h*). Sunt autem argumenta, quæ ἀνυποςασίαν sive *impersonalitatem* humanæ Christi naturæ insinuant, hæc. I. Quia aliâs duæ in Christo personæ, duo Christi emergerent & unio personalis sic tolleretur. II. quia duas hypostases in unam conflari contradictionem involvit. III. quia hypostasis infinita cum finita misceri & in unam coagulari haud potest. IV. quia divinam naturam in hypostasi humanâ subsistere iterum contradictionem implicat. V. quia humana natura ante unionem non exstitit sed in primo existentiæ suæ momento divinæ naturæ unita fuit. VI. quia divina hypo-

(*f*) de Trinitate L. IV. C. 2. §. 9. C. 8. §. 10. 11. & de incarn. L. V. C. 6. §. 8. C. 8. §. 2. 3. (*g*) Hanc humanæ Christi naturæ peculiari capite ex Patribus adserit PETAVIUS de incarn. L. V. C. 6. (*h*) Instit. Theol. P. 2. C. 4. §. 2.

postasis humanam hypostasin absorpsisse dici nequit. VII. quia humana Christi natura ad complendum Θεάνθρωπον divinitùs ordinata fuit. VIII. quia unio personalis facta est in naturâ characterisatâ. IX. quia λόγος sive Filius Dei, etsi naturam individuam assumserit, tamen non assumsit personam. X. quia divina natura humanam in hypostasin suam assumsit eamque humanæ communicavit. Agedum, si placet, lector, rationes has nostras & argumenta solido sed brevi tamen penicillo diducamus.

§. VI.

Et verò, quod primum attinet, ex quo thesin nostram de impersonalitate humanæ Christi naturæ deducimus, argumentum, facile patet, positâ propriâ humanæ Christi naturæ hypostasi duas in Christo personas emersuras esse. Si enim divina natura, quæ profectò hypostasin suam amittere nequit, propriâ hypostasi gaudet, si & porrò humanæ naturæ propria hypostasis & persona adscribitur, duas illicò in Christo personas habemus, queis positis non unus est Christus, quem juxta 1. Tim. II. 5. Eph. IV. 5. 1. Cor. VIII. 6. credimus, sed duo Christi unioque personalis sic solvitur meraque unio parastatica emergit, in nudâ relatione externâ & consensu consistens, quæ hæresis Nestoriana dicitur, ab Orthodoxis tùm veteribus tùm recentioribus (*i*) profligata, qui Christum μονυπόστατον esse asserunt. Sed hæc quidem prolixâ explicatione non egent.

§. VII.

Secundum, quo ἀνυποστασίαν humanæ Christi naturæ adstruimus, argumentum ex eo petitur, quòd duæ hypostases in unam conflari nequeunt. Personæ enim præ-

(*i*) Sunt enim & inter recentiores, qui hic peccant & quorum falsæ de unione inter divinam & humanam naturam ideæ obelo notantur. Vide ZACH. GRAPII Christologiam recens controversam Qu. 5.

præcipuum est incommunicabilitas & persona est incommunicabilis alteri personæ, uti metaphysicus canon fert. Nec jungi possunt duæ subsistentiæ ultimatæ, ita ut in unam conflentur (*k*). Hinc rectè BOETHIUS, *omninò ex duabus personis nil unquàm fieri posse*. Hinc & veteres tàm malè habuit, quòd Nestorius duas in Christo hypostases tùm ante tùm post unionem statuit, quòd & Eutyches duas in Christo hypostases exstitisse ratus est, quæ in unitione contemperatæ fuerint, alterutrâ vel utrâque peremtâ. Loca Patrum hùc spectantia conglomeravit PETAVIUS (*l*).

§. VIII.

Tertia, quam dedimus, ratio priorem stringit. Uti enim in genere contradictionem implicat, hypostases duas in unam conflari, ita multò magis contradictorium hoc est, hypostasin divinam cum humanâ, infinitam cum finitâ, creatam cum increatâ, perfectam cum im-

(*k*) Sic Petrus & Paulus nec per absolutam Dei potentiam una persona fieri possunt. Sic hirco-cervus est σιδηρόξυλον. Et quod ultimatò jam terminatum est, eo ipso non-unionem cum alio implicat.

(*l*) Vide de incarnatione L. III. C. IV. §. 15. C. XI. §. 12. L. V. C. IX. per totum. Unicum dabimus locum EPHRÆMII, Patriarchæ Antiocheni ex excerptis Photii in Bibl. cod. 228. Verba hæc sunt: οὐκ ἔστιν ὑπόστασιν ὑποστάσει ἑνωθῆναι καθ' ὑπόστασιν, οἷον Παῦλον καὶ Πέτρον μίαν ὑπόστασιν ἀποτελέσαι ἀδύνατον, ἀλλ' οὐδὲ οὐσίαν ἑτέρᾳ οὐσίᾳ, καθὸ ἑτερούσιοι εἰς ταυτότητα συνελθεῖν οὐσίας, οἷον ψυχῆς καὶ σώματος οὐσίαν μίαν οὐσίαν ἀποτελεσθῆναι, εἰ μήπω ἄρα εἰς κοινότητά τινα ταύτας ἀνάγῃ. *Fieri non potest, ut hypostasis hypostasi secundùm hypostasin copuletur, velut Paulum & Petrum unam efficere hypostasin impossibile est. Sed neque substantiam cum alterâ substantiâ in eandem convenire substantiam, velut anima corporisque substantia unam efficere substantiam non potest, nisi quis ad commune quoddam genus ambo referat.* Quæ ipsa omninò solidè & accuratè dicuntur.

imperfectâ in unam conflari, maximè cùm hypostasis divina cum naturâ divinâ à parte rei unum idemque sit & sic mutationem quandam passura esset. Nec perfici enim divina hypostasis ab hypostasi creatâ nec deterior per eam fieri potest (*m*). Nec est, quòd ajas, hypostasin & suppositalitatem non in positivo sed in negativo consistere. Ut enim taceamus, te sic tuam caussam ipsummet jugulare, cùm negativum illud, quod est ***non unio cum alio*** & ***incommunicabilitas***, in se hoc importet, quòd persona personæ personaliter uniri nequeat, jam dudùm diximus, hypostasin divinam in negativo consistere haud posse (*n*). Peccant hinc quàm maximè Theologi Cartesiani, CHRISTOPH. WITTICHIUS (*o*), PETRUS ALLINGA (*p*) & JO. BRAUNIUS (*q*), qui statuunt, ex divinâ & humanâ hypostasi tertiam conflatam fuisse, nempe theanthropicam, refutari eapropter à SAMUELE MARESIO (*r*), PETRO VAN MASTRICHT (*s*), JO. MARCKIO,

(*m*) Tetigimus jam hæc in diss. 2. Anti-Bæliana p. 10. in notâ. (*n*) in diss. 2. Anti-Bælianâ p 5. & seqq. ubi & allegavimus casum conscientiæ à JO. ADAMO OSIANDRO in Theol. casuali ventilatum, *an illibatâ conscientiâ doceri possit, personam in divinis dicere tantùm aliquid negativi?* (*o*) in Theologiâ pacificâ p. 199. seqq. & illius appendice p. 95. seqq. itemque in Theol. pacif. defensâ p. 379. seqq. 389. seqq. Cæterùm WITTICHIUS, uti alii Theologi Cartesiani, suppositalitatem in mero negativo ponit. (*p*) in erotem. illustr. Dec. X. erot. X. p. 321. seqq. (*q*) in doctr. fœd. Vol. 2. P 4. C.16. Loco 19. §. 15.17. p. 526, 527. & in scriptis MARCKIO oppositis, quæ recensentur in Bibliotheque Universelle T. 7. p. 390. seqq. & in H. L. BENTHEMII Holland. Kirch- und Schulen-Staat. P. 2. C. 2. p. 97. sqq. (*r*) de abusu Philosophiæ Cartesianæ in rebus Theologicis & fidei p. 122. n. 47. in indiculo præcipuarum controv. Theol. qu. 145. seqq. & in annot. ad Syst. Theol. L. IX. §. 12. seqq. (*s*) in gangrænâ novitatum Cartesianarum p. 524. seqq.

CKIO (t), JO. ADAMO OSIANDRO (u) & ZACH. GRAPIO (x), nisi quidem, quod existimamus, in meram λογομαχίαν res abeat Virique illi clarissimi statuant, personam divinam ita assumsisse humanam naturam, ut personæ divinæ sic συνθέτῳ extrinseca saltem denominatio τῆς θεανθρωπικῆς, non intrinseca quædam mutatio vel augmentatio accesserit. Etenim, quis nescit, personam Θεανθρώπȣ & à veteribus & à recentioribus orthodoxis vocari quoque σύνθετον, *compositam*, etsi, quæ simplicissima est, quæ & à parte rei idem cum naturâ divinâ est, nullam prorsus compositionem admittat, utpote quæ imperfectionem, quæ mutationem in illâ argueret. Σύνθετος enim eapropter saltem dicitur, quia humanam quoque naturam in sui communionem admisit, assumsit & recepit, & quia divina & humana natura in eâ subsistunt, illa πρώτως, hæc δευτέρως, illa per se, hæc per gratiam. Et hîc quidem de personâ συνθέτῳ iterum conferri meretur, qui veterum loca conglomeravit, DION. PETAVIUS (y).

§. IX.

Ad quartam Theseos nostræ probationem pedem promovemus, ubi diximus, naturam Christi humanam eapropter quoque ἀνυπόστατον esse, quoniam divina natura in hypostasi humana subsistere non possit. Nec enim hypo-

(t) in scriptis BRAUNIO oppositis, quæ locis citatis recensentur. (u) in collegio considerationum in dogmata Theologica Cartesianorum C. 18. th. 2. p. 345. seqq. (x) in Christologiâ recens controversâ qu. 3. (y) de incarn. L. III C. XII. §. 4. seqq. C. XIV. seqq. ubi prolixissimè de personâ συνθέτῳ agit & argumenta, quæ contra terminum hunc militant, refellit. Adjungi tantisper potest THOMAS AQUINAS in summæ Theologicæ P. 3. qu. 2. art. 4. qui itidem argumenta contraria solvit.

hypostasin suam perdere illa potest, quia aliàs & ipsa periret, nec, uti jam vidimus, hypostasis divina & humana in unam coalescere possunt nec hypostasis finita divinitatis infinitæ fulcrum esse potest. Valet hîc canon metaphysicus: *finitum infiniti capax esse non posse.* Nec est, quòd oggeras, si idiomata humana divinæ naturæ possint communicari, communicari & illi humanam ὑπόστασιν posse. Alia enim prorsus idiomatum ac ὑποστάσεως ratio est, quæ non attributum sed τρόπος ὑπάρξεως est, qui substantiam, quam afficit, ultimatò perficit, terminat & actuat. Quomodo autem subsistentia humana divinam naturam actuare & perficere possit, concipi haud potest. Ut taceam, idiomata humana divinæ naturæ saltem decodecibiliter *appropriari*, quæ appropriatio ἰδιοποιήσεως & οἰκειώσεως vocatur. Jam verò &, nisi hypostasis divina carni Christi communicata sit, neque naturarum neque idiomatum neque apotelesmatum communio facta esse cogitari potest, cùm hypostaseos communicatio reliquarum communicationum fundamentum & origo sit.

§. X.

In argumento quinto ad confirmationem sententiæ nostræ prolato affirmavimus, humanam Christi naturam ante unionem cum divinâ haud exstitisse, sed in primo existentiæ suæ momento statim cum divinâ unitam atque in hypostasin illius assumtam fuisse, ex quo rursus sequitur, humanam Christi naturam in se esse ἀνυπόστατον (z). Notandum hoc est contra Eutychen, qui, ubi post unitionem ex duabus naturis unam contemperatam & incarnatam esse dixit, subinnuit, naturam quo-

 que

(z) Latiùs hoc diducit JO. GERHARDUS loc. Theol. de Christo §. 112. quem prorsus consule. Adde tamen & MART. CHEMNIT. de duabus naturis in Christo C. 6. §. 9. f. 34.

que humanam ante unitionem jam exſtitiſſe. Aliter profe-ctò Partes Orthodoxi, Orientales & Occidentales, quorum loca magno numero heic iterum dat PETAVIUS *(a)*, digniſſima ſanè, quæ evolvantur. Et rectè quidem illi, cùm conceptio humanæ Chriſti naturæ ante superventum Spiritûs S. & virtutis altiſſimi obumbrationem *(b)* fieri nequiverit. Si verò humana Chriſti natura *(c)* nunquàm ſeorſim exſtitit, quid eſt, quæſo, quòd exiſtimes, ipſi *ἀυθυπαρξίαν* competere?

§. XI.

Sexti argumenti noſtri vim ſaltem tangimus, ubi dicimus, haud affirmari poſſe, quòd hypoſtaſis divina hypoſtaſin humanam abſorpſerit, id quod cauſſari forſan quis poſſet. Ut enim taceamus, repetendum hîc eſſe, quod modò poſuimus, humanam naturam ante unitionem cum Verbo haud exſtitiſſe, contradictionem involvit, unam hypoſtaſin ab aliâ jugulari, cùm hypoſtaſis ultimatam ſubſtantiæ *ex ordinatione divinâ* terminationem dicat *(d)*. Addimus alia abſurda hinc manantia. Ita humana natura fruſtra cum propria perſona eſſet crea-

(a) de incarn. L. II. C. 1. §. 7. L. III. C. 13. §. 2. 3. L. IV. C. 2. §. 9. 10. 11. L. V. C. 6. §. 6. ſeqq. C. 7. §. 10. Adde MICH. LEQUIEN ad Damaſcenum T. 1. f. 205. in notâ. Certè GREGORIUS NAZ. in epiſt. 1. ad Cledonium Presbyterum tàm rigidus eſt, ut eos anathemati ſubjiciat, qui hîc errant. En verba ipſius, quæ latina damus: *Si quis dicit, formatum fuiſſe hominem, deinde ſubingreſſum eſſe Deum, is ſit damnatus. Hoc enim nequaquàm generatio ſed generationis eſt fuga.* Atque hæc ipſa adverſus Apollinarium dicuntur. *(b)* Luc. I. 35. Confer JO. DAMASCENUM in diſſ. contra Neſtorianos §. 1. editionis novæ T. I. f. 555. 556. *(c)* Granum ſalis hîc tamen adjicit J. A. SCHERZERUS ad brev. Hülſem. enucl. p. 377. *(d)* Hinc & cum grano ſalis ſunt capienda, quæ in diſſ. 2. Anti-Bæliana notâ *(b)* n. II. p. 11. 12. diximus.

creata, quam statim fuisset amissura. Ita sequeretur porrò, hominem, qui nunc est Christus, aliquando non fuisse Christum. Ita sequeretur denique, beatam Virginem non esse θεοτόκον, quia generatio ipsius terminata fuisset ad purum hominem tùm in naturâ tùm in personâ. Sic ratiocinantur, nec malè quidem, Scholastici (e).

§. XII.

Succedat argumentum septimum, humanam Christi naturam ad complendum θεάνθρωπον divinitùs ordinatam fuisse. Quod verò ordinatur ad aliud complendum, illud est ἀνυπόστατον & ἀνυπαρξία caret. En quid ajat RUSTICUS DIACONUS in disputatione contra Acephalos, qui de Christi humanitate differens, *ob hoc*, inquit, *eam creavit, non ut sua sed ut ejus esset, & super semetipso eam fundavit tanquàm super basin quandam vel fundamentum, ut vera dicam, ut per eam perficeret propositam suæ immensa largitati pulcherrimam dispensationem. Igitur non omnis individua natura persona est, sed illa omnis, quæ non ad hoc creatur, ut alteri inseparabiliter unita permaneat. Nam & humanum corpus non est alterius persona ab animâ suâ* (f). Nec est, quòd dicas, divinam quoque τοῦ Λόγου naturam ita ordinatam esse ad conficiendum θεάνθρωπον, ut naturali suo nisu hùc feratur. Id enim falsissimum est, cùm nulla Filium Dei necessitas impulerit ad se incarnandum & incarnatio liberrimæ voluntatis opus in ipso fuerit.

§. XIII.

Octavo loco diximus, in naturâ characterisatâ factam fuisse unionem personalem, unde rursus conficitur, humanam naturam, quæ cum divinâ characterisata

(e) Vide ante alios JO. GABR. BOYVINII Theologiam Scoti P. 2. p. 131. 132. (f) Bibl. Patr. T. 4. col. 816. E.

risatâ unita fuit, ipsam subsistentiæ propriæ charactere haud gaudere posse. Res clara est, cùm subsistentiarum ultimatarum diversitas unionem personalem tollat. Jam verò ubi hæc ponimus, miramur oppidò, quî tanto cum fervore quæri hactenùs potuerit: ***Num unio facta fuerit in naturâ vel personâ?*** Sunt Patres, sunt Scholastici, sunt ex Reformatis, sunt ex nostris, qui mox sic, mox aliter pronunciant, mox hùc, mox illùc inclinant. Nostri tamen in naturâ & personâ factam ajunt communiter unionem esse & quidem ex vero. Sed res ad λογομαχίαν redit. Qui enim negant, unionem in naturâ fieri, intelligunt naturam divinam, prout omnibus in Trinitate personis est communis, existimantque, unionem saltem in naturâ, mediante personâ, hoc est in naturâ characterisatâ fieri. Atqui nîl amplius volunt, qui affirmant, unionem in naturâ fieri, ut adeò longam litem nectere heic opus planè haud sit. Conferri potest, qui eruditè hoc argumentum pertractavit, Theologus olim Helmstadiensis HENRICUS RIXNERUS in disputatione Theologicâ ***de incarnatione Filii Dei, utrum in naturâ, an personâ ejus, an in utrâque terminetur?*** (g) ubi facilis est responsio, terminari in personâ immediatè, in naturâ mediatè. Communicationem enim naturarum præcedit communicatio hypostaseos, & communicatâ hypostasi divina communicatur quoque natura divina, quæ cum hypostasi à parte rei est unum idemque. Ast pergimus.

§. XIV.

Nonum, quod posuimus, est, Λόγον sive Filium Dei, etsi naturam humanam individuam & singularem assumserit, tamen non assumsisse personam (h). Quod si ita

(g) Helmst. 1676. 4. Respondente *Frid. Oppermanno.* (h) Vid THOMAM AQU. in Summa P. 3. Qu. 4. art. 2.

ita ſe habet, utique, natura humana ut ſit ἀνυπόςατ۞, neceſſe eſt. Nec eſt, quòd opponas, Λόγον tamen humanam naturam ſingularem aſſumſiſſe, non univerſalem, prouti quidam Patres olim exiſtimavere, quorum ſententiam enarrat PETAVIUS (*i*). Jam enim ſubſtantia ſingularis ſine ſubſiſtentiâ ſuppoſitante, ſine hypoſtaſi & imperſonalis eſſe poteſt. Quid, quòd tàm accurati fuere veteres, ut veriti ſint, dicere, quòd Λόγ۞ *hominem* aſſumſerit, contenti dixiſſe, quòd humanam naturam aſſumſerit & quòd Deus fuerit homo factus. Ita ſanè CYRILLUS, ***non aſſumtum eſſe hominem*** dicit ***à Deo Verbo, ſed illum potiùs hominem eſſe factum.*** Ita alii (*k*), ne Neſtorio frigidam ſuffunderent. Ita maximè FELIX, Epiſcopus Romanus in Epheſinâ Synodo, quem & citat THOMAS AQUINAS, qui itidem affirmat, propriè dici non poſſe, quòd Λόγ۞ ***hominem*** aſſumſerit, quia vox ***homo*** perſonam quoque involvat (*l*). Alibi notavimus, dicam Neſtorianiſmi eapropter ſcriptam fuiſſe CLEMENTI XI. Pontifici nuper Romano, quòd affirmaverit, ***Dominum ſub ſpecie ASSUMTI HOMINIS divinitatem ſuam occultâſſe*** (*m*). Aſt nimius hic rigor eſt, cùm & Patres ſubinde Φράσει iſtâ utantur. Ita Concilium Toletanum VI. Can. I. ***Solus Filius ſuſcepit HOMINEM in ſingularitatem perſonæ, non in unitatem divinæ naturæ, hoc eſt, in id,***

(*i*) de Trin. L. IV. C. IX. §. 12. ſeqq. & de incarn. L. V. C. V. per totum. Scilicet Filius Dei humanam naturam non aſſumſit abſtractam ab omnibus individuis nec prout eſt in omnibus individuis ſed individuam & ſingularem. Adde THOMÆ AQU. Summam P. 3. Qu. 4. art. 4. 5. (*k*) Vide rurſus PETAVIUM de incarn. L. II. C. I. §. 7. & L. IV. C. 1. §. 6. (*l*) Summ. P. 3. Qu. 4. art. 3. (*m*) ad Corpus doctrinæ Moralis Sorbonicum p. 8. & in diſſ. 2. Anti-Bæl. notâ (a) p. 9. in ſubnotâ.

id, quod proprium est Filii, non, quod commune est Trinitati. Ita & ANSHELMUS Cantuariensis L. II. cur Deus homo? C. XVI. *De massâ peccatrice & humano genere, quod totum infectum erat peccato, HOMINEM sine peccato, quasi azymum de fermentato Deus assumsit.* Jam verò hæc ipsa eapropter non ponimus, ut CLEMENTIS XI. caussam agamus, sed ut caussam JO. BRENTII nostri adversus ROB. BELLARMINUM defendamus, qui L. III. de Christo C. I. Theologum præstantissimum Nestorianismi accusavit, quod scripsit, *Filium Dei* hominem *assumsisse*. Scilicet piè exponenda φράσις est, micâ salis orthodoxi adspersâ, quæ hæc est, per *hominem* hîc non personam sed naturam humanam intelligendam esse. Unde nec imitanda hæc locutio est, quæ durior est, gravissimis Theologis ita monentibus, GERHARDO (*n*) & BROCHMANDO (*o*). Nec tegeri potest, accuratas tamen esse has propositiones personales, *Deus factus est homo, Deus est homo, Christus est Deus perfectus & homo perfectus*, & quæ

(*n*) in disput. Isagog. 9. C. 6. §. 28. Adde tamen Loc. Theol. de Christo §. 82. 83. 95. 120. (*o*) in Syst. Theol. T. 1. art. 15. C. 6. sect. 2. qu. 2. Adjungi potest JO. PAULI HEBENSTREITI, Theologi olim Jenensis diss. Theol. de unione personali th. 2. §. 9. p. 14. Maximè verò consuli hîc velim JO. HULSEMANNI resp. ad append. Calixti, ad calcem dialys. apolog. p. 384. 385. KILIANI RUDRAUFFII Philos. Theol. p. 93. 94. ubi quæstio hæc: *an λόγος assumserit hominem* vel *humanam naturam?* pro λογομαχίᾳ declaratur, JO. AD. SCHERZERI Brev. Theol. Hülsem. enucl. p. 371. 377. ubi φράσις de assumtione *hominis* defenditur, quam & ex Patribus tenuere Augustinus & Hieronymus, & ex nostris BALTH. MEISNERUS, G. CALIXTUS, PET. HABERKORNIUS, quos ex RUDRAUFFIO jam citavimus in diss. 2. anti-Bæl. l. c.

quæ ejusmodi sunt. Dicitur enim utique homo, quia & tanquàm homo subsistit, licet in alienâ hypostasi subsistat, quæ humanæ naturæ communicatur. Jam ad ultimum argumentum, quod proposuimus, citato gradu ferimur.

§. XV.

Quod modò insinuavimus, hypostasin divinam humanæ Christi naturæ esse communicatam, decimum nobis pro ejusdem ἀνυποστασίᾳ argumentum fundit. Scilicet humana Christi natura non saltem sustentatur ab hypostasi divina, non saltem assumta est in hypostasin divinam, sed hæc ipsa illi quoque est communicata. Quod si ita est, uti re vera ita est, humana natura est ἀνυπόστατος, nisi dicere malis, duabus eam hypostasibus, divinâ & humanâ gaudere, quod absonum est. Jam verò non opus est, ut operam prolixam in probatione antecedentis insumamus. Consulat, qui volet, illustrem Theologum, ABRAHAMUM CALOVIUM, qui longum rationum syrma ad probandam hanc thesin nectit (p). Id unum probè tenendum, communicationem hanc juxta nostros non factam esse κατὰ ῥῆμα saltem nec κατὰ παράθεσιν, παράστασιν, σχέσιν, μετοχὴν, ἐνοίκησιν, ἀναφορὰν, vel κατ' ἀξίαν, ὁμοτιμίαν, ὁμωνυμίαν, εὐδοκίαν, ἁρμονίαν aut ταυτοβουλίαν atque ἐνέργειαν tantùm, nec κατὰ συνεκδοχὴν vel μέρος saltem vel κατ' ἀλλοποίησιν aut ἔκπλωσιν, ἔκχυσιν, μετάβασιν, μῖξιν, σύγχυσιν, ἀλλοίωσιν, μέθεξιν, ἐξίσωσιν aut ἐνύπαρξιν, nec esse παραχωρητικὴν nec προσωπικὴν, non externam, non titularem, non verbalem, non metaphoricam, non synecdochicam, non naturalem, non essentialem, non moralem, non mysticam, non sacramentalem, sed personalem, sed realem,

D quæ

(p) in Syst. Theol. T. VII. p. 204. seqq. & in tractatu de personâ Christi θεανθρώπου p. 118. seqq.

quæ facta sit κατὰ σύνθεσιν vel συνδύασιν περιχωρητικὴν, ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως. ἀδιαλύτως, ἀδιασπάστως, ἀδιαφόρως, ἀναλλοιώτως, non ita, ut hypostasis divina naturæ humanæ extrinsecus saltem assistat, uti vestis unitur cum homine, qui eam induit, vel, uti Deus unitur cum homine, quem gratiosè inhabitat, nec ita, ut consensus saltem voluntatum in divinâ & humanâ naturâ sit, nec, uti est unio inter surculum & arborem, animam & corpus (*q*), panem benedictum & Corpus Christi, vinum & aquam, quando miscentur, substantiam & accidens, genus & speciem &, quæ ejusmodi sunt, neque hâc quoque ratione fuisse communicatam hypostasin, ut divinâ naturâ exciderit & in humanam fuerit transfusa, ut cum hâc mixta fuerit, ut huic inhæreat, ut hanc divinæ exæquet, sed ita factam esse, ut humana natura in ipsâ sustentetur personaliter idiomatumque divinorum & actuum personalium, exceptis actibus Λόγου personalibus ad intra, qui ab æterno fiunt, evadat particeps, inconfusis licet naturis, proprietatibus, actibus, ubi unaquæque natura retinet, quod suum est, quâ ratione in Christo quidem est ἄλλο καὶ ἄλλο sed non ἄλλος καὶ ἄλλος. Jam & hypostasis divina ubi humanæ naturæ communicatur, huic saltem dein δευτέρως, κατ' ἄλλο & per gratiam competit, Λόγῳ πρώτως, καθ' αὑτό, οὐσιωδῶς & per naturam, ita tamen, ut verè dici possit debeatque, hypostasin divinæ naturæ factam esse hypostasin humanæ naturæ, & utriusquæ naturæ ὑπόστασιν σύνθετον Christumque ex duabus naturis diversis, quarum una sit ἰδιοϋπόστατος, altera ἐνυπόστατος, compersonatum esse, quod Patres unanimi consensu efferunt (*r*). Denique & facta est hæc hypostaseos

(*q*) Hinc influxus quidem divinitatis in humanitatem sed non reciprocus, uti nec περιχώρησις reciproca, nullatenus autem divina natura causa occasionalis actuum humanæ naturæ, ne per harmoniam quidem præstabilitam, statui debet. (*r*) Vide PETAVIUM de incarnat. L. III C. XIII.

ſcos communicatio ad communem denominationem, poſſeſſionem & uſurpationem, id quod noſtri ſolicitè inculcant, qui & addunt, ita ὑπόςασιν divinam communicatam eſſe carni, ut non ſit extra carnem & ut Chriſtus quoad humanam quoque naturam verus, proprius & naturalis Dei Filius perſonaliter ſit. Quod reſtat, & Theologi Reformati magno numero fatentur, humanam naturam à divinâ ſuſtentari perſonaliter & hypoſtaſin divinam humanæ naturæ eſſe *communicatam*, &, quando hoc negant, eam ſaltem communicationem, quæ per transfuſionem fit & inhæſionem mutationemque humanitatis eſſentialem infert humanitatemque divinitati coëxæquat, quamque & noſtri inficiantur, negant (s).

§. XVI.

Rebus itaque ſic ſtantibus & peroratâ ſatis cauſſa, convenit utique humanæ Chriſti naturæ ἀνυποςασία, hoc eſt, humana Chriſto natura eſt imperſonalis, non eſt perſona, ſubſiſtentia propriâ ultimatâ & ſuppoſitante haud gaudet ſed ſubſiſtentiâ alienâ, τȣ̃ Λόγȣ nempe, in quam aſſumta, quæ illi communicata eſt. Notanda verò probè hæc orthodoxorum poſitio eſt tùm contra Neſtorianos tùm contra Eutychianos. Contra illos quidem, quòd duas in Chriſto perſonas ſtatuiſſe dicuntur, contra hos verò, quòd hypoſtaſin cum naturâ confundentes, quia una in Chriſto Θεανθρώπω ſtatuitur ὑπόςασις, unam quoque naturam ſaltem in Chriſto affirmârunt. En verò, quî orthodoxia ſanior mediâ hîc viâ vadat &, vitatâ ex unâ parte Neſtorianiſmi Scyllâ, vitatâ & ex alterâ parte Eutychianiſmi Charybdi, duas in Chriſto naturas unâ eâdemque divinâ ὑποςάσει gaudentes confitea-

(s) Confer omninò ABR. CALOVII examen doctrinæ Reformatorum de perſonâ Chriſti p. 118. ſeqq.

teatur (*t*). Nec eſt, quòd dicas, ſic humanam Chriſti naturam non fore ſubſtantiam, ſi hypoſtaſi propriâ careat. Etſi enim illa reſponſio, quam PETAVIUS ex Patribus dat (*u*), haud accurata ſit, humanam naturam, licet non ſit αὐθυπόστατος & ἰδιοσύστατος, tamen eſſe ἐνυπόστατον, hoc eſt, in hypoſtaſi quâdam licet alienâ ſubſiſtere, tamen alia adhuc reſponſio datur, quæ nodum illicò ſolvit. Jam enim aliud eſt ſubſiſtentia ſubſtantificans, aliud ſuppoſitans, uti centies ingeminamus. Illud ſubſtantia dici nequit, cui prior deeſt, quam verò humanæ Chriſti naturæ deeſſe nemo ſomniaverit, cui ſaltem hypoſtaſis, id eſt ſubſiſtentia ſuppoſitans deeſt, ſine quâ utique ſubſtantia conſiſtere poteſt, uti exemplo animæ rationalis liquet, quæ non eſt perſona metaphyſica (*v*). Aſt facilia hæc ſunt & quæ vel tyro metaphyſicus diluerit, licet PETAVIUS diluere hæc haud valuerit & jejuna valdè heic garriat, utpote qui myſteria Scholaſtica & metaphyſica per tranſennam ſaltem inſpexit. Difficilior illa eſt objectio, ubi dicitur, ſic Chriſtum non fore hominem perfectum, ſi humana ipſius natura ſit ἀνυπόστατος & humanâ ſubſiſten-

(*t*) Confer omninò PETAVIUM de incarn. L.V. C.7. ubi datâ operâ tractatur quæſtio: *an natura humana Chriſti proprium aliquem ſubſiſtendi modum habeat?* (*u*) de incarn. L.V. C. 8. §. 1. ſeqq. Scilicet malè ſupponit poſt Patres PETAVIUS, id, quod in nullâ ſubſiſtat hypoſtaſi, ſubſtantiam non eſſe. (*v*) Mirum, negari hoc à CHRIST. WITTICHIO, FR. BURMANNO, JO BRAUNIO aliiſque Theologis Carteſianis. Confer JO. AD. OSIANDRUM in Collegio conſider. in dogm. Theol. Carteſ. C. 18. th. 1. p. 338. ſqq. Sed verò & hæc lis ad λογομαχίαν abit. Vide, quæ ſcripſimus in ſchediaſmate orthodoxo de morte naturali §. 8. p. 28. 29. Vide &, quæ habet PETAVIUS de incarn. L. XII. C. 20. ubi contra HUGONEM VICTORINUM diſputat. Adde QUENSTEDII Syſt. Theol. P. 3. f. 416. & BALTH. MEISNERI Quæſt. vex. II. §. 17. n. 1. p. 43.

stentiâ careat. At verò & hæc objectio cadit, si consideres, ad perfectionem substantiæ vel essentiæ subsistentiam ultimatam haud requiri. Sufficit heic, Christum esse hominem completum *in essendo* (w). Faciliùs sese expediunt, qui cum Scotistis & Cartesianis ajunt, suppositalitatem non consistere in modo quodam entitativo & positivo sed in negatione atque denominatione merâ externâ, quod, si quis ad creatas hypostases restringat, à nobis quidem in hæreticorum numerum haud referetur (*x*). Sed verò urgetur porrò, si λόγος assumserit humanam naturam ἀνυπόστατον, Christum non esse similem nobis quoad carnem κατὰ πάντα, solo excepto peccato, id quod militet contra Hebr. II. 14. 17. IV. 15. Et sanè, si Christus homo subsistentiâ humanâ careat, Christum non esse similem nobis κατὰ πάντα rectè forsan arguat quis. Ast, cùm, uti jam diximus, subsistentia ad perfectionem hominis essentialem haud requiratur, cùm & contradictionem implicet, duas subsistentias ultimatas unam personam efficere, vel unam subsistentiam ab alterâ assumi, facilè patet, similitudinem illam, quæ in Epistola ad Ebræos memoratur, de naturâ saltem, non de personâ humanâ esse explicandum, cùm aliâs Christus quoque dici debeat factus esse similis κατὰ πάντα omnibus individuis, Petro, Paulo &c. quod ἄτοπον. Denique & opponi posset canon ille communis: *Quod λόγος non assum-*

(w) De perfectione humanæ Christi naturæ vide PETAVIUM de incarn. L. V. C. 11. 12. Ast vel maximè conferendus hîc est JOACH. LUTKEMANNUS in diss. Physico-Theol. de vero homine, ubi p. 46. seqq. contra Photinianos disputat, *utrum quis homo esse possit sine humanâ subsistentiâ?*
(x) Vide diss. 2. Anti-Bælianam p. 10.

assumsit, non sanavit (*y*). Si ergò personam humanam non assumsit, illam non sanavit. Quid verò de hoc argumento dicendum sit, cùm alibi (*z*) jam enarraverimus, non opus est, dicta heic repetere. Jam verò omnibus hisce subtilitatibus & altis evolutionibus acroamaticis simplicitas fidei opus non habet, quæ missis spretisque his omnibus ἀκριβασμοῖς λόγου humanam sibi naturam intimè copulâsse & ita hominem atque θεάνθρωπον factum esse ait. Et sic nunc ad caput secundum pergimus.

(*y*) Vide loca Patrum, ex quibus hic canon erutus est, apud PETAVIUM de incarn. L. V, C. XI. §. 11. sqq. Notum est illud GREGORII NAZIANZENI in Ep. 1. ad Cledonium: Τὸ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον. Hinc ad Scholasticos Canon hic, post ad nostros manavit. (*z*) Vide diss. 2. Anti-Bælianam p. 9. 10. in notâ.

CAPUT SECUNDUM

de perpetuitate humanæ Christi naturæ.

§. I.

NEmo est, qui facilè dubitet, an Christus perpetuò homo mansurus sit. Nec in dubium hoc vocare potest, qui recogitat, Christi, Mediatoris Θεανθρώπου æternum esse & regnum 2. Sam. VII. 16. Jes. IX. 7. Jer. XXXIII. 17. Dan. VII. 14. Mich. IV. 7. Psalm. LXXXIX. 5. 30. 37. 38. Luc. I. 32. 33. Apoc. XI. 15. & sacerdotium Ps. CX. 4. Hebr. V. 6, VI. 20.

VIII.

VII. 13.16.17. 21.24. 25. 28. IX. 24. X. 12.14. & officium quoque Propheticum (a), secundùm quòd Christus in alterâ vitâ immediatè & perfectè beatos per visionem beatificam atque intuitivam illuminabit, resurrexisse eum ex mortuis, ascendisse in cœlos, sedere ad dextram Dei & ut θεάνθρωπον rediturum esse ad judicium Dan. VII. 13. seqq. Matth. XXV. 31. sqq. Joh. V. 22. 27. Act. I. 11. XVII. 31. Scilicet Christus semper futurus est noster Mediator, Sacerdos, Rex, Caput, Goël Job. XIX. 25. sqq. Frater, Sponsus. Ille θεάνθρωπος est χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὰς αἰῶνας Hebr. XIII. 8. Ille ut θεάνθρωπος vivit & secundùm humanam naturam, juxta quam resurrexit, in æternum Apoc. I. 18. Ipsi tanquàm θεανθρώπῳ & agno laudes εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων canuntur 1. Pet. IV. 11. V. 11. Apoc. I. 6. IV. 9. 10. V. 13. 14. Et hæc sunt dicta scripturaria, ex quibus perpetuitas humanæ Christi naturæ elucescit.

§. II.

Nec minùs confirmat eam traditio Ecclesiastica. Etenim Concilium Chalcedonense ait, unionem personalem factam quoque esse ἀδιαιρέτως & ἀχωρίςως, siv ἀδιαλύτως & ἀδιασπάςως, hoc est, *inseparabiliter*, ita ut humana natura à divinâ amplius divelli haud possit, sed una alteri semper juncta maneat. Pertinet hùc canon ille, qui Patribus communiter adscribitur: QUOD CHRISTUS SEMEL ASSUMSIT, NUNQUAM DIMISIT vel DEPOSUIT, id quod de naturâ in se, non de infirmitatibus ipsi adjacentibus, non de formâ servili intel-

(a) Apoc. VII. 17. XXI. 22. 23. Vide hîc prorsus ABR. CALOVIUM in Syst. Theol. T. VII. p. 549. 550. & F. TURRETTINI instit. Theol. elenct. L. 14. Qu. 17. §. 7. p. 536. Adde tamen J. A. OSIANDRI disp. de intercessione Christi & Spir. S. Qu. 3. p. 17.

intelligendum granumque ſalis quoddam hîc adſpergendum eſſe, quivis videt. Accedunt teſtimonia Patrum luculentiſſima. Ita ſanè GREGORIUS NYSSENUS, cujus digna ſunt verba, quæ adponantur: *divinitatem & ante carnem & in carne & poſt paſſionem eodem modo ſe habere ſemper, ut, quod erat naturâ, perpetuò ſit & in æternum maneat, quæ in humana natura perpeſſione pro nobis diſpenſationem implevit, cùm ad tempus animam à corpore disjunxit, adeò ut ab neutro eorum, quibuſcum miſta fuerat, ſejuncta fuerit, & rurſus diſſociata conjunxerit.* Hæc GREGORIUS (*b*), qui & in epiſtolâ ad Euſtathiam & Ambroſiam in eandem ſententiam fatur (*c*). Eodem modo & ATHANASIUS carnem Chriſti à divinitate indiſſolubilem eſſe profitetur. Ut enim ea loca, quæ PETAVIUS (*d*) affert, taceamus, expreſſè ſub finem libelli de incarnatione Verbi Dei contra Paulum Samoſatenum ATHANASIUS Chriſtum fatetur οὐδὲ παυσάμενον τοῦ εἶναι υἱὸς ἀνθρώπου οὐδὲ ἀποθέμενον τὴν σάρκα, *nunquam deſinere eſſe Filium hominis vel carnem deponere.* Idem de humanâ naturâ Verbi contra Arianos & Apollinarium *carnem in cælum aſcendiſſe* ait, & de incarnatione Chriſti contra eundem τὴν σάρκα τοῦ Λόγου vocat ἰδίαν & ἀδιαίρετον. Adjungi meretur MAXIMUS Confeſſor aut THEODORITU in dialogo IV. de SS. Trinitate, qui ATHANASIO aliàs adſcribitur, ubi extat: ὃ ἑνώσας οὐκ ἀφῆκεν. QUOD UNIVIT, NON DIMISIT. οὕτω γὰρ ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ὄψονται, εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. Act. I. 11. Joh. XIX. 37. Ma-

(*b*) Orat. 2. contra Eunomium, Opp. T. 2. f. 483. 484. edit. Pariſ. 1638. (*c*) Opp. T. 3. f. 659. (*d*) de incarn. L. XII. C. 19. § 5. Deſumta ſunt illa loca ex oratione ATHANASII de ſalutari adventu Jeſu Chriſti adv. Apollin.

Maximè verò pertinent hùc, quæ apud GREGORIUM NAZIANZENUM & JOANNEM DAMASCENUM exſtant. En quid ajat GREGORIUS, qui ita adverſus Apolinarium (*e*): *Si quis dicit, Chriſtum nunc carnem depoſuiſſe divinitatemque nudam eſſe à corpore poſt aſſumtionem, nec cum carne vel eſſe vel venturum eſſe, non videat gloriam adventûs ejus: Ubinam enim nunc eſt corpus, niſi cum eo, qui illud aſſumſit? Neque enim illud juxta Manichaeorum delirium in ſole repoſitum eſt, ut, quod ignominioſum foret, ibi adoretur, nec in aërem effuſum & diſſolutum eſt, qua vocis eſt indoles, qui fluxus odoris eſt, qui curſus eſt fulguris haud conſiſtentis. Quomodo verò & palpari potuit poſt reſurrectionem, vel quomodo apparebit aliquando iis, qui ipſum confixere? Deitas enim ſecundùm ſe inviſibilis eſt. Veniet itaque iſte cum corpore* (*f*). Ita & JO. DAMASCENUS: *Etſi poſt reſurrectionem cibum guſtavit, non tamen id naturæ lege contigit, neque enim fame laboravit, ſed certâ diſpenſatione, ut fidem faceret, ſe verè*

E

(*e*) Itaque ergò Apolinarius perpetuitatem humanæ Chriſti naturæ negavit. (*f*) epiſt. I. ad Cledonium Preſbyterum. His contraria eſſe videntur, quæ alibi, oratione nempe 40. ad Neophyos adfirmat Theologus, ubi Chriſtum venturum eſſe dicit *οὐκέτι μὲν σάρκα, οὐκ ἀσώματον δὲ, οἷς δὲ αὐτὸς οἶδε λόγοις, θεοειδεστέρου σώματος* h. e. nón cum carne, nec tamen incorporeum, ſed, queis modis ipſe novit, cum corpore Deo convenientiore, ut maneat Deus abſque craſſitie. Hinc per carnem, uti rectè Nicetas exponit, corruptibilis & paſſibilis caro intelligenda eſt, cum quâ utique haud redibit Chriſtus. Eodem modo locutus eſt Athenagoras. Vide LEQUIENIUM ad Damaſcenum T. I. f. 253. 254. itemque f. 658. ubi PET. MANSUR eandem *φράσιν* adhibet & autoritatem GREGORII allegat. Adde JAC. BOILEAU de ſanguine Chriſti poſt reſurrect. C. VI. p. 92. ſqq. C. XI. p. 105. ſqq.

rè ad vitam rediisse eandemque esse carnem, qua, cùm mortua fuisset, revixerat. Caterùm nullam natura partem abjecit, non corpus, non animam. Et sic eum ad judicium quoque rediturum idem DAMASCENUS affirmat atque Act. I. 11. hanc in rem allegat (g). Nec reticenda sunt, quæ JO. CHRYSOSTOMUS ponit: *Si novimus Christum secundum carnem, nunc tamen non novimus. Dic mihi, numquid carnem deposuit & nunc non est cum corpore? Absit. Etenim & nunc in carne est. Hic enim Jesus, qui assumtus est à nobis in cælum, sic veniet. Sic, quomodo? in carne cum corpore. Quomodo ergò ait:* Et, si novimus secundùm carnem, sed nunc jam non novimus. *Quin &, si passibilem noveramus Christum, sed jam nunc non (h).* CYRILLI ALEX. sententiam ὁμόψηφον infra quoque damus *(i)*. Accedunt Canones Concilii Constantinopolitani A. DXLV. contra Origenem. *Si quis dixerit, Domini corpus post resurrectionem fuisse athereum & figura Spharica &, quòd talia etiam reliquorum post resurrectionem futura sint corpora, & quòd ipso Domino primùm deponente proprium suum corpus & omnibus similiter, abibit in nihilum natura corporum, anathema sit.* Porrò, *si quis dixerit, quòd futurum judicium significat omnimodam corporum abolitionem & quòd finis conficta fabula est natura expers materia, & quòd*

(g) de fide orthodoxâ L. 4. C 1. (h) hom. XI. in 2. Cor. Vide Concilia HARDUINI T. 4. f. 387. ubi eadem quoque CYRILLI ALEX. expositio verborum istorum adfertur: *Non autem hoc dicit Paulus, quod non sit in carne Christus.* Idem ita in epistolâ ad Successum, quæ l. c. f. 411. allegatur: *Si susceptâ ejus carne in divinitatis naturam desiit esse filius hominis, liquebit utique omnibus, quòd filiorum adoptionis gloriam & nos deposuerimus.* Et in sequentibus sæpiùs CYRILLUS innuit, carnem à Christo depositum non iri. (i) Vide notam præcedentem.

quòd in futuro nihil eorum erit, quæ constant materiâ, sed nuda & sola mens, anathema sit (*). Denique Concilium Constantinopolitanum A. DCCLIV. Act. VI. hæc habet: *Si quis non confitetur, Dominum nostrum Jesum Christum cum assumtione, id est, animatâ carne suâ animâ rationabili atque intellectuali Deo & Patri considere sicque demùm venturum cum paternâ claritate suâ judicare vivos & mortuos, non quidem jam carnem sed nec incorporeum, quibus ipse novit, rationibus, Deiformi cum corpore, quo & appareat his, qui eum pupugerunt, & maneat Deus absque crassitudine (k), anathema.* Quæ in Concilio Nicæno II. A. DCCLXXVII. habito, actione itidem VI. prorsus approbata fuere (*l*). Tacemus alia vetustiorum Patrum effata, eandem ferè sententiam efferentia, AUGUSTINI, GELASII, EPIPHANII, FULGENTII, FERRANDI, THEODORI ABUCARÆ, ALBINI, PAULINI, BERNARDI aliorumque, quorum verba PETAVIUS exhibet (*m*).

§. III.

Accedunt denique & testimonia Theologorum recentiorum, Romanensium, Evangelicorum, Reformatorum, queis omnibus ἐξαγώνιον hoc est, Christum semper Θεάνθρωπον mansurum atque in æternitatem usque hu-

(*) Can. X. XI. Græcam originem è codice Cæsareo primùm LAMBECIUS dedit. Eandem postea suæ Conciliorum editioni inseruit HARDUINUS T. 4. f. 286. & nuperrimè admodùm Bibliothecæ Græcæ Vol. XI. vir celeberrimus, J. A. FABRICIUS p. 32. 33. (*k*) Sunt verba ex GREGORIO NAZ. supra jam data.

(*l*) Vide Concilia HARDUINI T. 4. f. 423. & adde J. BOILEAU disquis. Theol. de sanguine Christi post resurrectionem C. XIII. p. 121. sqq. (*m*) de incarnatione L. XII. C. XVIII. XIX. ubi datâ operâ de *perpetuitate incarnationis Christi* agit Jesuita celeberrimus.

manitatem suam servaturum esse. Ex Romanensibus instar omnium nobis est PETAVIUS, quem jam citavimus. Ex Reformatis prodire in scenam jubemus FRANC. TURRETTINUM, qui ita: *Vinculum istud arctissimum* inter divinam & humanam naturam *nec solutum est unquam nec poterit in aeternum solvi, siquidem, ut benè Synodi Chalcedonensis Patres sanciverunt, unio hypostatica facta est* ἀχωρίστως καὶ ἀδιαιρέτως (n). & JO. BRAUNIUM, qui ait, *veteres non inconcinnè unionem duarum naturarum dixisse factam esse quoque* ἀχωρίστως inseparabiliter, *quòd natura divina & humana à se NUNQUAM POSSINT DIVELLI. Satis itaque*, ita pergit ille, *incautè locuti sunt quidam veterum, qui docebant, divinam naturam humanam deseruisse in morte Christi, quare exclamaverit*, Deus mi, Deus mi, quare me dereliquisti (o)? Ex nostris prae omnibus aliis datâ operâ sententiam suam heic edisseruit CASPAR ERASMUS BROCHMANDUS, qui in Systemate universae Theologiae, tomo primo, articulo decimo quinto de Christo θεανθρώπῳ, capite sexto, sectione quintâ (p) de duratione assumtae à λόγῳ humanitatis agit, quam *plane aeternam* esse statuit & argumentis probat. Et verò Augustana Confessio articulo tertio de Filio Dei expressè affirmat, *duas naturas, divinam & humanam in unitate personae INSEPARABILITER conjunctas esse.* Idem emphaticâ prorsus dictione effert MART. CHEMNITIUS in libello de duabus naturis in Christo, capitibus quarto & quinto. Loca praecipua sunt: *Haec unio adeò arcta, individua, inseparabilis & indissolubilis est, ut divina natura* τοῦ λόγου *nec velit, nec possit, nec debeat extra hanc cum carne unionem sed in arctissimâ illâ unione quaeri & appre-*

(n) de satisfact. Christi p. 175. 177. (o) in doctrinâ foederum vol. 2. P. 4. C. 16. loco 19. §. 19. p. 527. 528. (p) f. 298. a.

prehendi (*q*). Et porrò: *Veteres synodi dicunt, naturas unitas esse in Christo* ἀδιαιρέτως *indivisè, ut dividi vel distrahi à se in vicem non possint,* ἀχωρίστως *inseparabiliter, ut nunquàm & nusquàm in aeternum à se invicem separari possint sed nexu inseparabili & fœdere perpetuo copulata sint & maneant* (*r*). Maximè verò tertium caput hîc conferendum est, cujus verba mox dabimus. Nec abludit sanè JO. GERHARDUS in loco theol. de Christo §. CXIX. CXXI. ubi & ἐκθέσιν πίστεως JUSTINO M. tributam (*s*) allegat, in quâ unio personalis ἀχώριστος dicitur, & CXXXVIII. JO. MEISNERUS ait, humanam Christi naturam *in omnem aeternitatem permanere,* idque ex Formulâ Concordiæ probare annititur (*t*). Eandem sententiam tenet quoque in Christologiâ BALTH. MEISNERUS (*u*), & JO. CONR. DANNHAWERUS, qui ita: Λόγος *in carne* εἰς τὸ διηνεκὲς *inseparabilis est. Si enim* μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκὲς *Hebr. VII, 3. manet igitur etiam Deus & homo in perpetuum. Proprium ab eo, cujus est proprium, inseparabile est. At caro Filii Dei propria est, hinc totles mea caro,* ἴδιον αἷμα. *Ergò à Filio Dei inseparabilis.* (*x*) Repetit hæc JO. ANDR. QUENSTEDIUS in Systemate Theologico ad verbum (*y*). Addendus est KIL. RUDRAUFFIUS, qui ita infit: *Unio personalis est aeterna, à parte post sc. & inseparabilis actu & potentiâ, ordinatâ puta, quia nunquàm hâc gloriâ & majestate destituetur caro assumta, ejus regni gloria & majestas est aeterna* (*z*). Maximè

(*q*) f. 19. (*r*) f. 23. (*s*) Non verò est Justini M. sed Nestoriani cujusdam, uti existimat M. LEQUIEN in diss. IV. Damascenicâ n. II. f. LIX. seqq. (*t*) in assert. Theol. de quæstione: *Num Christus in triduo mortis verus homo permanserit?* §. 32. Adde & §. 23. 26. (*u*) disp. 5. th. 32. p. 39. (*x*) Vide Hodos. p. 628. & Christosoph. p. 47. Eadem utrobique verba reperias. (*y*) P. 3. f. 87. b. 414. 415. (*z*) in Philos. Theol. p. 95.

ximè veròveritatem hanc de perpetuitate humanæ Christi naturæ urget JO. GUIL. PETERSENIUS, qui & existimat, humanam Christi naturam productam esse ante mundum, & esse medium quid inter Deum & creaturam, sine quo nihil creari potuerit & per quod creata sint omnia, unde & Christus venturus fuisset, etsi homo non peccâsset (a). Non vacat, hæc ipsa jam excutere, ne ab instituto nostro digrediamur. Cæterum Theologi nostri passim canonem supra laudatum suum faciunt: *Quod Christus semel assumsit, nunquam deposuit* vel *dimisit*. (b).

§. IV.

Vix capi potest, quî existere potuerint, qui perpetuitatem humanæ Christi naturæ negarent. Fuerunt tamen, hunc qui errorem errarent. Ecce, quid hanc in rem ὡς ἐν παρόδῳ scribat eruditissimus Theologus, MARTINUS CHEMNITIUS, cujus & verba, quoniam opus habent, notis illustrabimus: *Cùm hac, quæ firmissimè ex scripturâ constituta sunt, labefactari non posse viderentur, Eutyches cæpit fingere, naturam humanam in Christo per hypostaticam unionem prorsus absorptam in divinitatem, ut post unionem una tantùm, divina scilicet natura fuerit in Christo. Quidam disputârunt, Christum assumtam humanam naturam tantisper solùm gestâsse, donec opus redemtionis absolvisset. Ideò Origenes disputavit, Christum in*

(a) Vide *das Geheimnis des Erstgebohrnen aller Creaturen von Christo Jesu dem Gott- Menschen* passim. (b) Confer. e. g. M. CHEMNITII lib. de duabus nat. in Christo C. 5. f. 23. B. MEISNERI Christolog. p. 39. quæst. vex. p. 39. JO. MEISNERUM l.c. §.29. JOACH. LUTKEMANNUM in diss. de vero homine p. 100. JO. GEORG. DORSCHEUM in Theol. Zach. p. 174. JO. ADAMUM SCHERZERUM in Syst. Theol. p. 240. aliosque insinuatos.

in resurrectione aliam substantiam, äerei scilicet corporis, assumsisse (*c*). *Alii finxerunt, Christum in ascensione tabernaculum corporis sui deposuisse in sole, hoc est, in circulo, qui solis Zona nominatur, quia non fuerit possibile, ultra illud progredi* (*d*). *Tertullianus in libro de carne Christi inquit*:

(*c*) Et hanc quidem sententiam Origeni tribuit Hieronymus. Nec Hieronymus saltem sed & Justinianus Imperator in literis ad Synodum Constantinopolitanam, ubi ita de Monachis Hierosolymitanis, Origenis sectatoribus: *Affirmant etiam, corpora penitùs interire: ipso Domino primùm, deinde reliquis omnibus suum corpus abjicientibus.* Vide Concilia HARDUINI, T. 4. f. 282. ubi & textus Græcus habetur. Sed aliter de Origene Eusebius, qui Pamphili Martyris nomen sumsit. Hinc & Origenem contra ALLIXIUM defendit JAC. BOILEAU in diquis. Theol. de sanguine corporis Christi post resurrectionem C. 4. Imò & idem BOILEAU alios Patres plurimos, queis sententiam de corpore Christi post resurrectionem äereo tribuit ALLIXIUS, ibidem magno conatu defensitat & ab hoc errore liberare nititur. (*d*) Ita olim Seleuciani & Hermiani, qui negârunt, Salvatorem in carne sedere ad dextram Patris, sed exspoliâsse carnem & posuisse in solem existimârunt, quia dixerit Propheta: *in sole posuit tabernaculum suum.* Ita Philastrius C. 55. de hæresibus p. 110. 111. editionis, quam ante annum edidit JO. ALB. FABRICIUS. Ita & Augustinus de hæresibus ad QuodvultDeum n. 59. & autor Prædestinati C. 59. Eandem sententiam Hermogeni attribuunt Eclogæ Clem. Alex. f. 808. & Theodoritus L. 1. hæret. fab. C. 19. Manichæis verò Gregorius Nazianzenus epist. 1. ad Cledonium idemque Augustinus L. XX. C. 2. contra Faustum, qui scribit, ex Manichæorum sententiâ Patrem in luce inaccessâ, Filium in luce solis & lunæ & SpiritumS. in omni äeris ambitu sedem suam fixisse, & tract. 34. in Johannem, ubi ait, Manichæos putâsse, ipsum Christum Dominum esse solem. In Catenâ Patrum in Psalm. XVIII. exstat, non attendendum esse hæreticis, οἵ φασιν, μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Σωτὴρ ἐν τῇ ἡλιακῇ σφαίρᾳ ἀπέθετο, ὃ ἐφόρεσεν

(*e*) *inquit*: Erubeſcant, qui affirmant, carnem Chriſti in cœlis vacuam ſenſu, ut vaginam, exempto Chriſto, ſedere.

σῶμα, φυλάττεσθαι μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας. Neſcio verò, num hùc etiam ſpectent verſus illi Sibyllæ, quos citat Lactantius inſtit. div. L. 7. C. 19. & qui exſtant in editione SERVATII GALLÆI L. 3. p. 460.

Καὶ τότ' ἀπ' ἠελίου πέμψει θεὸς βασιλῆα,
Ὃς πᾶσαν γαῖαν παύσει πολέμοιο κακοῖο.

Obſervat JO OBSOPOEUS, legi in codicibus MSS. *ἀπ' ἠελίοιο θεὸς πέμψει*. Sed parùm refert. Sunt, qui cum hiſce componant verſum illum Virgilii in Eclogâ IV. *jam nova progenies cœlo demittitur alto*, ac ſi è throno Dei, id eſt, ex ſole proditurus eſſet Chriſtus. Atque hanc veterum Judæorum opinionem exſtitiſſe affirmat ISAACUS VOSSIUS de Sibyllinis oraculis C. 5. p. 45. ubi & ait, veteres Gnoſticos & Hermogenem exiſtimâſſe, Chriſtum corpus ſuum poſuiſſe in ſole, idque hauſiſſe eos ex oraculis Sibyllinis. Vide & JO. PEARSONIUM, Epiſcopum olim Ceſtrienſem Anglum in the expoſition of the Creed f. 272. 273. edit. lat. p. 482. & celeberrimum FABRICIUM ad Philaſtrium p. 110. 111. Eundem errorem Origeni olim quoque tributum fuiſſe narrat Pamphilus Martyr ſeu potiùs Euſebius, qui verò Origenem defendit. Vide HUMFREDI HODY the reſurrection of the (ſame) Body aſſerted p. 159. Conferri cum hiſce poſſunt, quæ apud CALOVIUM in Syſt. loc. Theol. T. 7. p. 709. ſqq. exſtant, ubi ita ille: *Sociniani blaſphemè nugantur*, Chriſtum corpus ſuum in aſcenſu in cœlos exuiſſe interque ſydera reliquiſſe, quòd naturâ immortale ſit. *Vide Smalcium de Deitate Chriſti C. 14. & Ref. Nov. Monſtr. p. 201. Joh. Crell. in 1. Cor. XV. p. 224. Schvvenckfeldiani aſſerunt*, humanam naturam Chriſti poſt aſcenſionem in cœlum non eſſe creaturalem ſed prætercreaturalem. *Vide SchWenckfeld. l. de div. Majeſt. Weigeliani pariter contendunt*, carnem Chriſti poſt aſcenſionem deſiiſſe eſſe carnem humanam. *Vide Weigel. in Phil. Myſt. p. 221.* „ Hactenus CALOVIUS, qui dein hæc refutat & variis argumentis theſin orthodoxam de perpetuitate Corporis Chriſti ibidem adſtruit. (*e*) C. 24.

dere. *Apelles finxit, Christum carnem suam non ex Maria carne & sanguine sed ex immediatâ mixtione quatuor elementorum assumsisse, quam in morte per viam resolutionis in elementa mundo reddiderit ac sine carne illâ assumtâ resurrexerit & ad cælos adscenderit* (f). *Apud Damascenum in catalogo hæresium* (g) *vocantur* χριςολῦται, *qui fingunt, Christum, quando ab inferis resuscitatus est, corpore ac animâ sibi relictis, cum solâ divinitate cælum ac superna petiisse* (h). *Fuerunt etiam, qui illud* 1. *Cor.* 15. Tunc & Filius

F sub.

(*f*) Autores veteres hanc in rem allegat TH. ITTIGIUS in diss. de hæresiarchis ævi Apostolici Sect. 2. C. 8. §. 6. p. 161.

(*g*) num. XCIII. Non erat ratio, cur librum hunc JO. DAMASCENO, etsi magna pars ex EPIPHANIO petita sit, abjudicaret LEO ALLATIUS de JOANNE DAMASCENO n. 39. seqq. apud MICH. LEQUIEN in proleg. f. XXIII. qui in admonitione libro huic præmissâ T. I. f. 75. consuli potest. Locus, qui hîc à CHEMNITIO citatur, exstat in editione JO. BAPT. COTELERII in monum. Eccl. Græcæ T. 1. p. 323. in editione verò LEQUIENII, operum Damasceni T. 1. fol 108. Quod restat, magnam partem libelli Damasceniani de hæresibus me in codice Græco Taurinensi, qui Euthymii Zigabeni Panopliam dogmaticam exhibet, legisse memini.

(*h*) Non pigebit lectorem, notam eruditissimi MICH. LEQUIEN, quam huic loco addidit, heic adscriptam legisse. Ita verò ille: *De Christolytis noster iisdem verbis scribit, quibus Constantinus Copronymus, cujus textum Nicephorus Constantinopolitanus recitat antirrhet. 1. C. 34. Videntur ambo hæc hausisse ex vetustiore autore. Christolyta fuit Stephanus Gobarus, qui Christum non venturum carne, ut homines judicet, sed nudâ divinitate docuisse fertur apud Phot cod. 232. Christolytæ erant Eutychiani illi, qui apud Theodoretum dial. 2. Christum, positâ humanitate, in cælum abiisse fatentur.* Hæc doctissimus LEQUIEN f. 108. 109. Quod restat, ad Christolytas vel maximè Cerinthus pertinet, cujus error notus est. Maximè verò Nestoriani huc spectant.

ſubjicietur Patri, *ita interpretati ſunt, quòd poſt extremum judicium humana natura abſorbebitur à divinâ, ita ut Chriſto poſt extremam diem tantùm divina natura futura ſit, abſorptâ prorſus humanâ, ſicut Auguſtinus recitat lib. 1. de Trinitate cap. 8. Et Hilarius alicubi* (*i*) *ad hanc opinionem alludere videtur. Sed Scriptura tradit, Chriſtum poſt unionem habuiſſe & retinuiſſe veram humanam naturam, & in illâ ipſâ humana natura ſubſtantiâ reſurrexiſſe, quam à Spiritu S. conceptam & ex Mariâ aſſumtam ante reſurrectionem geſtârat. Inquit enim Luca 24.* Ego ipſe ſum, habens manus, pedes, latus, carnem, oſſa, &c. *In illo verò corpore aſcendit in cœlum & ad judicium rediturus eſt*, ita, ſicut viſus fuit aſcendere *Actorum 1. Et tunc corpus illud videbunt*, quod *in paſſione* compunxerunt. *Joh. 19. Apoc. 1. Et poſt judicium ſemper erimus cum illo Domino, qui in nubibus venturus eſt ad judicium 1. Theſſ. 4. Et in novâ Jeruſalem Apoc. 21. in vitâ æternâ Agnus erit lucerna, in cujus lumine ſalvati ambulabunt. Diſtinctè autem ibidem nominatur Deus omnipotens & agnus. Et dulcis eſt conſolatio, quòd certiſſimum pignus ſalutis & glorificationis noſtræ eſt humana natura in Chriſto, ad dexteram Patris collocata, in quâ vultui Dei apparet pro nobis Hebr. 7. ut conformes aliquando reddamur corpori ipſius glorioſo Philipp. 3. In illâ ipſâ naturâ, quâ ſumus caro de carne ejus & os de oſſibus ejus, veniet ad judicium, ut eò alacriores diligamus adventum ipſius 2. Tim. 4. Hoc nexu & hâc copulâ perpetuò adhærebimus Deo in vitâ æternâ. Veriſſimum igitur eſt uſitatum illud Theologorum dictum: Humanam natu-*

(*i*) L. XI. de Trinitate, ubi ſub finem ait, *carnem Chriſti in ſpiritum devoratam eſſe.* Sed orthodoxa, credo, mens eſt Patrum præſtantiſſimi. Cæterùm locum illum 1. Cor. XV. 24, 28. de quo & infra dicemus, egregiè HILARIUS explicat.

turam, quam Filius Dei semel assumsit, in aeternum nunquàm deponet, sed perpetuo fœdere manebit in perpetuum copulatio illa divinæ & humanæ naturæ in Christo. Ut igitur hunc locum tandem concludamus, vera Scriptura de humanâ naturâ in Christo sententia hac est, quòd Filius Dei in plenitudine temporis PERPETUO FOEDERE, IN ÆTERNUM NON SOLVENDO, sibi copulavit humanam naturam &c. Hæc incomparabilis CHEMNITIUS, quæ ob raritatem argumenti, ab aliis haud ita evoluti, plena hîc posuimus (*k*) atque ex historiæ ecclesiasticæ monumentis in notis illustravimus.

§. V.

Etsi verò CHEMNITIUS pro insigni, quâ floruit, historiæ dogmatum notitiâ rem exhausisse plenumque eorum, qui perpetuitatem humanæ Christi naturæ olim negavere, indicem dedisse sic videatur, sunt tamen quædam hîc, quæ spicilegii loco addenda nobis veniunt. Non autem jam in scenam eos producemus hæreticos veteres, qui Christo non verum corpus sed phantasma saltem corporis tribuerunt aut qui eundem corpus suum de cœlo detulisse somniârunt. De Origene memorat in paschali epistolâ secundâ THEOPHILUS, quòd Christi regnum perpetuum minimè fore putaverit (*l*). Addendus est ex HIERONYMI epist. LIX. ad Avitum alius Origenis error, ex secundo tertioque libro de principiis erutus, ubi statuit ille, post resurrectionem & cùm omnia Patri subjecta fuerint, homines habere corpora desituros ac totam naturam corporis interituram, ex quo sequitur, Christi

(*k*) Ex libello de duabus naturis in Christo & hypostaticâ earum unione C. 3. f. 17. (*l*) Vide Bibl. Patr. T. III. f. 95. 96.

quoque corpus esse periturum hominemque adeò eundem non amplius fore. Ast, cùm hæc ipsa in libris Origenis de principiis, prout hodiè exstant, haud habeantur, de hâc ipsius sententiâ dubitat ferè DION. PETAVIUS (*m*). De Apolinario jam quædam ex GREG. NAZ. diximus. Eandem sententiam Eutychiani tenent, inter quos sunt, qui statim à conceptione, alii, qui post resurrectionem & ascensionem humanitatem à divinitate absorptam esse ajunt. Spectat hùc Eranistes hæreticus, qui in Theodoreti dialogo II. rogatus, quo tempore humanitas Christi exstare

(*m*) de incarnatione L. XXII. C. 18. §. 2. 3. Imò HUMFREDUS quoque HODY Origenem heic defendit ostenditque, ipsum errorem istum non erràsse, in the resurrection of the (same) body asserted p. 108. seqq. 152. seqq. Nihilominus hallucinatum ita esse Origenem contendit MICH. LEQUIEN ad Damascenum T. I. f. 253. in notâ 1. Et sanè in Justiniani Imperatoris libro adversus Origenem ex secundo περὶ ἀρχῶν allegatur locus ita sonans: *Quod si subjecta Christo tandem subjicientur & Deo, corpora deponentur ab omnibus: arbitrorque, futuram tunc in non ens resolutionem.* Vide Concilia HARDUINI T. 4. f. 278. Idem in literis Justiniani ad Synodum Constantinop. repetitur, ubi dicitur, quòd statuerint Origenistæ Hierosolymitani, *Christum* quoque *corpus suum depositurum.* Qui error dein in eodem Concilio C. X. XI. fuit damnatus, uti supra vidimus. Vide Concilia HARDUINI T. 4. f. 282. 286. Addimus ὡς ἐν παρόδῳ & id, quod supra ad p. 20. notam (*a*) pertinet, statuisse quoque Origenem, *Christi animam priùs exstitisse eique Deum Verbum esse unitum, antequàm è Virgine incarnaretur.* Hinc in libro Justiniani adv. Origenem in anathematismis tertio loco hic ponitur: *Si quis dicit aut sentit, primùm conformatum esse Corpus Domini nostri Jesu Christi in utero Mariæ Virginis ac posteà unitum ei esse Deum Verbum & animam, utpote, quæ ante fuisset, anathema sit.* Vide Concilia HARDUINI T. 4. f. 258. 279.

ſtare deſierit, reſpondet, eam in reſurrectione à divinâ naturâ abſorptam eſſe. (*n*). Maximè verò inter veteres perpetuitatem humanæ Chriſti naturæ negâſſe fertur MARCELLUS ANCYRANUS. *Nam,* uti PETAVIUS rem effert (*o*), *regnum Chriſti poſt aliquantum temporis deſiturum eſſe credidit, ut & œconomiam ipſius, id eſt* incarnationem, *qua videlicet nihil illi fuiſſe viſa eſt aliud, præterquàm temporalis quadam adminiſtratio, qua perfunctus, velut actor fabulæ, perſonam poſuerit.* En verba EUSEBII (*p*), quæ latina ſtatim dabimus: *Quòd vero præter opinionem ab illo dictum eſt, tale eſt: cœpiſſe Filium Dei omnia illa gerere annis abhinc minus quadringentis, ac rurſus ſubitò deſiturum poſt judicii diem, quando & Verbum Deo unitum fuerit, adeò ut nihil aliud ſit præter Deum, & caro, quam aſſumſit, ſolitaria relinquetur à Verbo, ut nec Dei Filius aliquando ſubſiſtat, nec Filius hominis, quem aſſumſit.* En & illa CYRILLI HIEROSOLYMITANI (*q*), quæ itidem mox latina damus: *Quod ſi forte aliquem audiveris dicentem, quod finem habeat Chriſti regnum, hanc hæreſin exſecrare: draconis eſt alterum caput, quod noviſſimè circa Galatiam ſuccrevit. Auſus eſt quidam (r) dicere, poſt mundi finem regnaturum non eſſe Chriſtum, nec pronuntiare veritus eſt, quòd Verbum è Patre egreſſum, ipſum rurſus in Patrem reſolutum, ampliùs non erit, talia in ſui ipſius perniciem blaſphema vomens.* Probat dein regni theanthropici

(*n*) Vide PETAV. de incarn. L. I. C. 14 §. 7. & L. X. C. 7. §. 1. ſeqq. ubi verò perperam Lutheranos in Eutychianiſmi conſortium ob ubiquitiſmi, quæ criminatio ipſius eſt, dogma vocat. (*o*) l. c. § 5. (*p*) L. III. de Eccleſ. Theol. C. 13. Cæterùm tùm in his libris, tùm in aliis duobus contra Marcellum libris eundem datâ operâ refutat EUSEBIUS. (*q*) in Catecheſi XV. §. XXVII. f. 239. editionis Touttæanæ. (*r*) Hic verò eſt *Marcellus* iſte *Ancyranus*.

tropici æternitatem CYRILLUS ex Joh. VIII. 35. ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, item ex Luc. I 32. Dan. VII. 13. II 34 44. Psalm. XLIV. 7. CI. 26. 27. 28. Hebr. I. 8 10 &c. ex quibus ea, quæ § :. diximus, locupletari possunt. Respondet quoque postea ad objectiones ex 1. Cor. XV. 25 28 petitas Sed verò mirum est, quàm diversè de MARCELLO hoc ejusque hæresi senserint & Concilia vetera, ubi mox damnatus, mox absolutus fuit (s), & Patres veteres ( ) & Scriptores recentiores (u). Errorem tamen de finiendo Christi regno & de deserendâ à Verbo humanitate certissimè

(s) Ita damnatus fuit Marcellus in Synodo Hieros. A. 335. Constantinop. A. 336. Philippopol. A. 347. & Constant I. Oecum. A. 381. sed absolutus in Concilio Rom 342. & Sardicensi A. 347. (t) Ita Marcello faverunt tantisper Julius I. Episcopus Romanus, Athanasius, Epiphanius, damnârunt eum cæteri ferè ad unum omnes, Eusebius, Gregorii, Naz. & Nyssenus, Cyrillus Hieros. Hilarius, Sulpitius Severus, Basilius, Acacius Cæsariensis, Socrates, Sozomenus, Theodoritus, Chrysostomus, alii Videatur tamen & Jo. Damascenus hær. 72.

(u) Confer, si placet, DION PETAV. de Trinitate L. I. C. 13. §. 1. seqq. & de incarnat. L. I. C. 3. §. 10. 11. RICH. MONTACUTIUM sub initium notarum ad Eusebium contra Marcellum, GUIL. CAVE in histor liter. Script. Eccl. ad A. 330. & Marcellum, BERNARDUM MONTFAUCONIUM, qui diatribam de causâ Marcelli Ancyrani tomo secundo Collectionis novæ Patrum præmisit, ubi causam Marcelli agit, & GUIL. WHISTONUM in a dissertation upon the Epistles of Ignatius, quæ exstat Vol. 1. of the primitive Christianity reviv'd, p. 89. seqq. ubi & MONTFAUCONIUM refellit & ostendere conatur, vel Marcellum vel quendam ipsius sectatorum compilâsse epistolas Ignatianas, breviores illas, quæ hactenus genuinæ creditæ sunt, eapropter, quòd in iis (brevioribus, non prolixioribus, quæ communiter interpolatæ dicuntur,) ad Smyrnæos §. 3. Magnesianos §. 7. Ro-

tissimè erravit, unde & Patres Concilii Constantinopolitani Oecumenici II. nominatim GREGORIUS NYSS. Symbolo Nicæno hæc de Christo verba addidit: οὗ τῆς βα-
σι-

---

manos §. 3. dicatur Christus εἰς ἕνα ὢν καὶ χωρήσας, ἐν Πατρὶ ὤν, πνευματικῶς ἡνωμένος τῷ Πατρί, quæ omnia in prolixioribus haud inveniantur, ubi ad Magnesianos §. 6. expressè dicatur de Christo: καὶ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων ὁ αὐτὸς διαμένει, τῆς γὰρ βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος, quæ verba in breviore editione omissa sint, erasa nempe à Marcello, cujus exstiterit sententia, incarnationem & regnum Christi haud fore perpetuum. p. 92. Addenda de Marcello adhuc est A. A. TOUTTÆI nota ad Cyrillum Hierosl. f 239. Digna verò illa est, quam hîc adscribamus: *Marcellus Ancyranus, cùm adversus Asterium, Sophistam Arianum librum scripsisset ad explicandum locum Apostoli de Filii subjectione ergo Patrem, Sabellii & Pauli Samosatensis hæresin instaurare visus est. Quare in Concilio Hierosolymitano anni 335. deprehensus ab Episcopis, quòd prava sentiret, & sententiam mutare jussus, librum se igni daturum pollicitus est. Constantinum posteà adivit; à quo ad Concilium CP. anni 336 remissus Episcoporum sententiâ sacerdotio dejectus est. Hæc ex Socrate L. I. Hist. C. 36. & Eusebio L 1. contra Marcellum p. 55. & 56. Idem tamen à Concilio Romano A. 342. & Sardicensi A. 347. absolutus, utrum verè hæreticus fuerit, Criticis disputandi occasionem dedit. Si lis ista ex Patrum & autorum ecclesiasticorum sententiâ æstimanda sit, omnes penè accusant Marcellum, pauci defendunt, aliqui dubii hærent. Si ex confessionibus fidei, Marcelli & discipulorum, nihil est, quod in illis jure reprehendas.* (Et hùc vel maximè provocat MONTFAUCONIUS.) *Si ex fragmentis librorum ejus ab Eusebio transcriptis, Marcellum forte ab hæresi Sabellianâ & personarum, Patris & Filii confusione utcunque absolves, ab hæresi verò de finiendo Christi regno & deserendâ à Verbo, quam nostræ salutis causâ suscepit, humanitate vix ac ne vix quidem: adeò diserta sunt ejus verba, ab Eusebio inprimis lib. 2. contra Marcellum commemorata pag. 50. & 51. Si denique ex judiciis Synodalibus, erit potior Conciliorum Romani & Sardi-*

πλείας ἐκ ἔςαι πλ૭, CUJUS REGNI NON ERIT FINIS (*x*). Quæ etsi alibi, ubi Symbolum Nicænum recensetur, haud adjecta semper conspiciantur, leguntur tamen & in eâ Symboli Nicæni editione, quæ Augustanæ nostræ Confessioni præfixa est, ubi Symbolum non Nicænum merum, sed Nicæno-Constantinopolitanum exstat (*y*). Quod restat, Christum planè desiisse in morte Sociniani nugantur, ut constat, qui & ajunt, Christum in resurrectione, corpore priore deposito, assumsisse spiritale aliud, carne & sanguine carens (*z*).

§. VI.

censis, quam Hierosolymitani, CP. & Philippopolitani auctoritas. Quæ tamen Cyrillum nostrum, Basilium & Patres penè omnes tam Latinos, quàm Græcos non prohibuit, quò minùs Marcellum alii ut certum hæreticum, alii saltem, uti maximè suspectum haberent, Conciliumque CP. Oecumenicum II. Marcellianos in veris hæreticis numerat. Hactenus TOUTTÆUS. Ego existimaverim, Marcellum revera hæreticum fuisse vafrique ingenii hominem, qui tùm voce, tùm in libris sententiam animi suam sæpius dissimulaverit & texerit, ne orthodoxorum gratiam perderet, hosque dein sic fefellerit & circumscripserit. Qui plura de Marcello nosse volet ex libro, qui ad manum est, adeat dignissimi D. WEISMANNI nostri Hist. Eccl. N. T. P. I. p. 251. 252. (*x*) Vide de additione hâc DION. PETAV. de incarnat. L. XII. C. 18. §. 9. seqq. Mirum est, hæc ipsa reticere novum Autorem JO. CASP. SUICERUM, Canonicum & Professorem Tigurinum, qui ante hos quatuor annos Symbolum Nicæno-Constantinopolitanum eruditè expositum à se & ex antiquitate Ecclesiasticâ illustratum Trajecti ad Rhenum edidit. (*y*) Vide AD. RECHENBERGII, Theologi nuper Lipsiensis primarii append. ad libros Symbolicos C. 9. §. 8. p. 111. (*z*) Vide J. A. SCHERZERI Colleg. Anti-Socin. p. 585. seqq. 595. seqq. 614. seqq. & A. CALOVII Scripta Anti-Sociniana P. 2. f. 216. seqq.

§. VI.

Aſt ne ſic quidem recenſionem eorum abſolvimus, qui perpetuitatem humanæ Chriſti naturæ negant. Pertinent enim hùc etiam illi, qui exiſtimant, fuiſſe aliquando tempus, ubi unio perſonalis inter divinam & humanam Chriſti naturam, ubi incarnatio fuerit ſoluta. Tales ſunt illi primò, qui cauſſantur, humanitatem Chriſti à Λόγῳ illo tempore deſertam fuiſſe, quando Chriſtus in cruce exclamaverit: *Deus meus, Deus meus, quare me dereliquiſti?* Matth. XXVII. 46. Marc. XV. 34. tales & ſunt ſecundò, qui putant, unionem perſonalem in morte ſolutam fuiſſe. Eja, indicem quendam eorum, qui ſic hallucinati (a) ſunt, demus paucis.

§. VII.

Et verò ſunt ex Patribus plurimi, qui hunc errorem olim erravere. Antecedat omnes NOVATIANUS, qui de Trinitate C. XVI. ita: *Sermonem Dei ſcimus indutum carnis ſubſtantiam eundemque rurſus exutum eâdem corporis materiâ, quam rurſus in reſurrectione ſuſcepit & quaſi indumentum reſumſit*, quæ ipſa ibidem ille iterum iterumque repetit. Subſequatur HILARIUS Pictavienſis, qui in commentario in Matthæum, canone XXXIII. hæc ponit: *Clamor verò ad Deum corporis vox eſt, RECEDENTIS A SE VERBI conteſtata diſſidium.* Excipiat HILARIUM EPIPHANIUS, qui hæreſi XX. quæ eſt Herodianorum, ait, corpus Chriſti in reſurrectione cum divinitate iterum *conjunctum fuiſſe, non amplius diſ-*

G

(a) Longè gravius hallucinatus eſt Apollinarius, qui exiſtimavit, in triduana Chriſti morte divinitatem quoque commortuam & Patris demùm beneficiis ex morte revocatam fuiſſe. Vide GREGORII NAZIANZ. epiſtolas ad Nectarium & Cledonium.

dissolvendum, & hæresi LXIX. quæ est Arianorum, scribit, *humanitatem Christi, cum videret, divinitatem jam in procinctu quodam esse, ut sanctum corpus desereret*, verba ista pronuntiâsse: *Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti?* Succedat AMBROSIUS Mediolanensis, qui in commentario in caput Lucæ XXIII. L. X. hæc habet: *Clamavit Jesus, voce magnâ dicens: Deus, Deus meus, respice me, quare me dereliquisti? Clamavit homo, DIVINITATIS SEPARATIONE moriturus.* Idem in Symbolum Apostolorum capite XXIII. non saltem eadem verba repetit, sed & hæc addit: *Deus autem, qui Verbum & Spiritus est, qui, ubi vult, spirat, carnem humanam animamque susceptam non deseruit invitus, sed quia voluit, ubi voluit, quomodo voluit & quando voluit, relinquens posuit eam & iterum assumsit eam. Non ergo cujuspiam jure ac potestate exutus est carnem sed ipse se exuit. Nam, qui potuit non mori, si noluisset, procul dubio, quia voluit, mortuus est. Quod ita esse comprobans, SPOLIANS SE CARNE (b) princi-*

(b) Respicit AMBROSIUS ad Col. II. 15. ubi verò in origine Græcâ de carne legitur nihil, sed simpliciter exstat, ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας. Syrus tamen interpres vertit: *Et in exutione corporis sui.* Ita & Latinus interpres vetus. Ecce locum NOVATIANI de Trinitate C. 16. *Apostolus de Christo refert, ut exutus carnem potestates dehonestavit, palàm triumphatis illis in semetipso.* Ita sanè & legerunt HILARIUS & AUGUSTINUS, uti observant PETAVIUS de incarnat. L. XII. C. 19. § 2. qui loca ex ordine recenset, & JO. MILLIUS ad h. l. Addi adhùc potest PHILASTRIUS C. 55. de hæresibus p. 110. editionis nuperæ, quam dedit clarissimus FABRICIUS. *Credibile est*, ait PETAVIUS §. 3. *Patres illos, qui sic verterunt*, spolians se carne, exuens se carne, exutus carne, *existimâsse, participium* ἐκδυσάμενος *reciprocam habere significationem, qualis apud Hebræos est conjugatio*

principatus & potestates exspoliavit. Quintus ordine procedat LEPORIUS, qui in libello emendationis sive satisfactionis ad Episcopos Galliæ scripto, cui Augustinus (c) aliique Episcopi subscripserunt, in eandem sententiam fatur: nisi quòd ajat, corpus quidem à divinitate desertum esse, sed non animam. Verba sunt: *Ut verè manifestéque Filius Dei secundùm carnem se ostenderet moriturum & velut carnis ipsius voce utens, ponens præteritum pro futuro, quia per mortem crucis NECESSARIO TERRENUM CORPUS ERAT A DEO PRO TEMPORE RELINQUENDUM, non solùm à Deo, verùm etiam ab animâ suâ, quæ erat unita cum Deo, hoc ipsum, priusquàm fieret, nobis moriens testaretur.* Ac porrò: *Divinitas cum unitâ sibi animâ non crucifixum hominem reliquit in pœnam sed exanimem carnem deseruit ad tempus.* Hæc LEPORIUS, qui verò maximè hîc ad mortem Christi respicit. Sexto loco

G 2

hitpaël, secundùm quam Hebraicè diceretur מתפשט *hoc est*, spolians *vel* exuens se. *Ubi veteres illi subaudiendam* carnem *putârunt. Ita censet Erasmus, quem frustra Beza redarguit:* quòd Christus carnem nunquàm abjecerit. *Sed rectè occurritur ex Augustini interpretatione illâ, quam ex libro XVI contra Faustum adduximus*, (nempe, ut per *carnem* saltem *mortalitas* intelligatur,) *quæ reipsâ procul dubio admittenda foret, si spoliatum carne esse Verbum dixisset Apostolus. Sed non dixit. Solos enim Principatus & potestates, id est; dæmones spoliatos esse voluit, non autem Christum ipsum.* Hactenùs PETAVIUS, qui addere adhùc poterat, Patres, ubi *exuens se carne* vertunt, respicere ad luctatorum & cursorum morem, qui certaturi vestem deponere solebant. Sed clarum est, Paulum hîc de Christo non dicere, quòd *se* exuerit, sed quòd τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας exuerit.

(c) Hinc & libellum hunc AUGUSTINO tribui videas à PASCHASIO QUESNELLO in notis ad Epistolam Leonis M. CXXXIV. Opp. Leoninorum T. 2. f. 508, 509.

co memorandi ſunt VITALIS & CONSTANTIUS, Hiſpani, qui in epiſtolâ ad CAPREOLUM, Carthaginenſem Epiſcopum ita de hæreticis quibusdâm: *Sed & hominem purum dicunt pependiſſe in cruce, (d) comprehenſum ajunt, Deus receſſit ab eo. Quibus parvitas noſtra ſic dicit: Nunquàm Deus receſſit ab homine adſumto, niſi quando dixit de cruce: Heli, Heli, lamma ſabactani, Deus meus, Deus meus, quare me dereliquiſti (e)?* Plures, qui in hanc ſententiam iverint, memoriæ jam haud ſuccurrunt.

§. VIII.

(d) Fuit hæc ipſiſſima Cerinthi hallucinatio, qui ſtatuit, *Chriſtum à Jeſu, cùm pateretur, avolâſſe iterum & Jeſum paſſum eſſe & reſurrexiſſe, Chriſtum autem impaſſibilem perſeverâſſe exiſtentem ſpiritalem.* Vide IRENÆUM adv. hær. L. 1. C. 26. §. 1. Hinc exiſtimat CHRISTIANUS LUPUS in notis ad Tertullianum de præſcript. p. 551. ad hunc Cerinthi errorem reſpexiſſe Petrum, cùm 1. Ep. IV. 1. ſcribit, *Chriſtum carne paſſum eſſe.* Adde EPIPHAN. hær. 28. C. 1. qui eundem Cerinthi errorem refert.

(e) Vide HUGONEM DE S. VICTORE L. 2. de ſacramentis Chriſtianæ fidei, P. 1. C. 10. Opp. T. 3. f. 273. ubi iſta alleguntur & refutantur. Cæterùm benignè ibi locum AMBROSII ſupra datum idem explicat, & id, quòd derelictum ſe à Deo Chriſtus in cruce queritur, exponit ſic: *Dereliquit, quia auxilium non contulit, ſed non dereliquit, quia præſentiam non abſtulit, ſubtraxit protectionem, ſed non ſeparavit unionem.* Ita & PETRUS LOMBARDUS, Magiſter ſententiarum L. III. ſentent. diſt. 21. monet, HILARII & AMBROSII dicta non eſſe intelligenda de eâ *ſeparatione divinitatis ab humanitate, quâ perſonalis unio fuiſſet ſoluta, ſed quâ ſeparari potuerat divinitas ab humanitate, privando eam auxiliis, quibus mortem effugeret, & nullam præbendo conſolationem.* Aſt vix procedit hæc explicatio, ſi verba Autorum probè ponderemus. Confer tamen PETAVIUM de incarnatione L. XII. C. 19. §. 4. & JO. GERHARDI Harmoniam Evangelicam C. CCII. f. 2014. a.

§. VIII.

Absit verò, in hanc errantium classem ut eos quoque referamus, qui existimant, Christum in triduo mortis verum hominem haud exstitisse. Hi enim, etsi ita secum statuant, unionem tamen personalem inter divinam & humanam naturam haud solutam esse tùm affirmant, etsi vinculum inter animam & corpus Christi fuerit solutum. Rectissimè JO. DAMASCENUS: *Quamvis igitur Christus, ut homo, mortem obierit sanctaque ipsius anima ab immaculato corpore distracta sit, divinitas tamen à neutro, hoc est, nec ab anima, nec à corpore quoquo modo sejuncta est, neque propterea persona una in duas divisa fuit, siquidem & corpus & anima simul ab initio in Verbi persona existentiam habuerunt, ac, licet in morte divulsa sint, utrumque tamen eorum unam Verbi personam, quâ subsisteret, semper habuit* (g). Eandem in sententiam fantur ATHANASIUS, GREGORIUS NYSSENUS (h), AUGUSTINUS, FULGENTIUS, FERRANDUS, BERNARDUS aliique Patres complures, quorum loca præstantissima producunt & citant DION. PETAVIUS (i) & MICH. LEQUIEN (k). Jam verò quæritur, num, vinculo inter animam & corpus Christi soluto, tamen Christus in triduo mortis verus homo permanserit? Si enim verus homo haud permansit, nec divina natura cum vera natura humana videtur permansisse. Itaque sanè operæ pretium est, & hanc excutere quæstionem. Primò autem Autores dabimus, qui arma heic conferunt, & in partes eunt. Secundò rationes & argumenta utriusque partis dabimus. Tertiò, num conciliari hæc

 con-

(f) Unus tamen excipiendus est, anonymus ille, contra quem FEURBORNIUS in locis infra citandis agit. (g) de fide orth. L. 3 C. 27. (h) in epist. ad Eustathiam & Ambrosiam. Vide supra p. 32. (i) de incarn. L. XII. c. 19. §. 5. seqq. (k) ad Damasc. T. 1. f. 251.

controversia & in λογομαχίαν num redigi possit, videbimus.

§. IX.

Quod primùm Autores heic dissentientes spectat, in duas, uti par est, acies ipsos dispescimus. Quod antequam facimus, præmonemus, nos nullos heic Patres adducturos, utpote, quorum ævo hæc controversia nondum ventilata fuit. Qui tamen phrases ab iis adhibitas nosse heic voluerit, adeat D. PETAVIUM *(l)* & JO. MEISNERUM *(m)*. Non fuisse Christum in triduo mortis verum hominem, inter Scholasticos maximè asseruerunt ALEXANDER ALENSIS, THOMAS AQUINAS, BONAVENTURA, DURANDUS, MARSILIUS AB INGEN & GABRIEL BIEL *(n)*, quos hodiè communiter sequuntur Theologi Romanenses, ex quibus solum allegamus DION. PETAVIUM, è soc. Jesu *(o)*. Ex nostris hanc sententiam adoptârunt BALTH. MEISNERUS *(p)*, ALBERTUS GRAWERUS *(q)* & JOACH. LUTKEMANNUS *(r)*, ex quibus tamen MEIS-NE-

(l) de incarn. L. XII. C. 19. §. 5. seqq. *(m)* in assert. de quæstione: an Christus in triduo mortis verus homo permanserit? §. 29. 30. ubi maxime AUGUSTINUS allegatur. *(n)* Loca dat B. MEISNERUS quæst. vex. II. p. 24. seqq. *(o)* de incarn. L. XII. C. 20. *(p)* in quæst. vexat. qu. 2. de triduo mortis Christi & in Christologia Sacra disp. 5. §. 34. p. 39. *(q)* in prælect. acad. in Aug. Conf. art. 3. & quæst. illustr. disp. 6. n. 8. *(r)* in diss. physico-Theologicâ de vero homine p. 51. seqq. ubi p. 107. seqq. DANNHAWERI Christosophiam refutat, quam dein in Hodosophiâ p. 629. sqq. DANNHAWERUS defendit. Addi adhuc LUTKEMANNO potest quartus, cujus nomen nos latet. Vide Consil. Dedekenni app. novâ f. 68. & Calovii Syst. loc. Theol. T. 7. p. 667. Nomen tamen exprimunt unschuld. Nachr. A. 1714. p. 921.

NERUS (s) ſententiam retractavit. Eandem opinionem tenent ex Reformatis FR. ANCISCUS BURMANNUS (t) & JOH. BRAUNIUS (u). Accedunt SOCINIANI, qui ajunt, Chriſtum in triduo mortis planè deſiiſſe (v). Contrariam theſin, quòd nempe Chriſtus in triduo mortis verus homo permanſerit, ex Scholaſticis defenderunt PETRUS LOMBARDUS & HUGO DE S. VICTORE (w). Jam verò noſtri in hanc ſententiam ubique pedibus eunt. Vide allegata loca librorum Symbolicorum & Theologorum à JO. MEISNERO (x) & JUSTO FEURBORNIO (y).

Præ-

(s) in diſſ de merito Chriſti Wittebergæ A. MDCXXIV. defenſa, ubi hæc verba ponit: *Defendi aliquando ſententiam Thomæ, Chriſtum in triduo mortis non permanſiſſe verum hominem. At enimverò & uſus & lectio & cribratio & Theologorum admonitiones aliud me docuerunt. Quapropter ſententiam priorem revoco & contrarium huic dogma meis inculco ſemperque inculcabo.* Idem memorat & de MEISNERO FEURBORNIUS in literis ad Fac. Theol. Lipſ. & Jen. quòd ille monitus ab HOEO, GERHARDO & MENZERO ſententiam retractaverit. Vide Conſ. Dedekenni in appendice novâ f. 72. QUENSTEDIUM in Syſt. Theol. P. 3. f. 416. & JO. HENR. FEUSTKINGII palinodiam ſacram, ſive ſchediaſma de retractationibus Theologorum in rebus fidei §. XLI. p. 104. ſqq. ubi tamen ſententiam MEISNERI valdè confuſè refert atque ait, inter illum & JAC. MARTINI litem eo tempore Wittebergæ hoc de argumento agitatam fuiſſe. (t) in Synopſi Theol. T. 2. L. V. C. 18. §. 3. p. 94. 95. (u) in doct. fœd Vol. 2. P. 4. C. 17. §. 13. p. 540. (v) Vide QUENSTEDII Syſt. Theol. P. 3. f. 416. (w) Loca eorum exhibet DION. PETAVIUS de incarn. L. XII. C. 20. §. 2. ſed refutat etiam in ſequentibus. Adde B. MEISNERI Quæſt. vex. II. p. 22. ſqq. & QUENSTEDII Syſt. Theol. P. 3. f. 415. 416. (x) in diſſ. de Chriſto vero homine in triduo mortis §. 31. ſeqq. (y) apud Dedekennum in append. novâ f. 71.

Præcipuos saltem hic memoramus JO. GERHARDUM (z), JUSTUM FEURBORNIUM (a), JO. MEISNERUM (b), JOH. CONR. DANNHAWERUM (c), JOH. AD. SCHERZERUM (d) & JO. ANDR. QUENSTEDIUM (e). Jam ad rem.

§. X.

Argumenta eorum, qui negant, Christum in triduo mortis verum hominem extitisse, hæc sunt. Ajunt I. Aristotelem, sensu communi adjutum, statuere, hominem mortuum non esse verum hominem sed hominem saltem æquivocè sic dictum (f). Scilicet II. verum hominem illum dici, qui constet ex anima & corpore secum invicem UNITIS, non DISJUNCTIS. Quemadmodum enim III. homo fiat ex conjunctione animæ & corporis, ita illum desinere ex dissolutione animæ & corporis. Addunt ergò IV. si Christus dici debeat verus homo in triduo mortis, illum non esse verè mortuum, & V. eum, qui animatus non sit, verum hominem esse non posse, cùm verus homo tanquam species sub genere entis vivi comprehendatur, nec VI. animam & corpus in morte hominem efficere posse, quia ob factam separationem tanquam partes ad constituendum ho-

(z) in harm. Evang. C. ccii f. 2031. 2032. (a) in sacrar. disquis. Syntagm. I. P. 3. diss. 10. §. 29. Opp. Theol. p. 1420. seqq. & apud Dedekennum in append. nova f. 68. seqq. itemque in den unschuld. Nachricht. 1714. p. 920. (b) in assertione Theologicâ sanâ & sobriâ de quæstione: *num Christus in triduo mortis verus homo permanserit?* Witteb. 1674. ubi B. MEISNERUS refutatur. (c) in Christosophia p. 48. & Hodosophia p. 628. seqq. Adde Instit. nostras Theol. P. 2. C. 6. §. 2. p. 437. (d) in Colleg. anti-Soc. disp. 66. p. 540. & disp. 144. p. 1163 seqq. (e) in Syst. Theol. P. 3. f. 414. sqq. (f) Vide loca apud D. PETAVIUM de incarnat. L. XII. C. 20. §. 3.

hominem concurrere non possint. Hæ rationes MEISNERIANÆ sunt. Nescio, an majorem speciem habeant hæ LUTKEMANNI. Ait hic, ex eo liquere, Christum in triduo mortis verum non esse hominem, quia I. si anima & corpus Christi nunquam extitissent naturaliter unita, Christus nunquam dictus fuisset homo, II. si in triduo mortis Christi anima & corpus Christi fuissent dimissa ab hypostasi divina, Christus verus homo non erat exciturus, III. Christus ut homo nobis secundum omnia debuit esse similis. Ergò debuit esse homo physicus, ex corpore & anima *unitis* constans. Ergò definitio communis hominis ipsi competere debet. IV. Si Christus fuit sacrificatus, fuit destructus ut homo. V. Si resurrexit, id quod perdiderat, resumere debuit, nempe humanitatem suam. VI. Si templum corporis ipsius fuit dissolutum Joh. II. 19. verus homo in morte esse desiit. Hæ sunt XII. rationes negantium (g).

(g) Accedit adhuc alia quædam LUTKEMANNI ratio, quæ hæc est, quòd *præter animam & corpus aliquid aliud essentialiter requiratur ad constitutionem hominis, & quidem substantiale aliquid, quod moriente homine CORRUMPATUR, ob cujus entis absentiam Christus tempore mortis non fuerit verus homo, siquidem id præter corpus & animam ad esse hominis requiratur, quod requisitum tertium idem numero, resurgente homine ex mortuis, redire* negavit idem. Tria sunt hæc corollaria, quæ LUTKEMANNUS A. 1649. dissertationi Rostochii abs se editæ adjecerat. Quæ tanquam heterodoxa ferre non valens JO. COTHMANNUS, Theologus eo tempore Rostochiensis, ad Principes re delata, effecit, ut ab officio suspenderetur LUTKEMANNUS, qui postea declaravit, per *tertium* illud non *partem hominis*, sed *animæ & corporis modum, unionem* nempe, quam & ab utroque *differre realiter & substantiale quid* esse ajebat, abs se intelligi, atque ea de cau-

§. XI.

Sequuntur XII. argumenta affirmantium, Christum in triduo mortis verum hominem permansisse. Caussantur hi I. Christum in triduo mortis non desiisse esse Christum, quidquid heic somnient SCOTUS & BIEL *(b)*, non desiisse esse mediatorem, sponsum & fratrem nostrum, Sacerdotem, *Θεάνθρωπον*, si verò verus homo in triduo mortis esse desiisset, si veram humanitatem perdidisset, hæc omnia desitura fuisse. Imò addunt II. unionem personalem haud substituram fuisse in triduo mortis, si Christus non amplius fuisset verus homo. Uti enim verus Deus hic requiratur, ita & verum hominem requiri. Jam verò constare, unionem personalem in triduo isto illibatam mansisse, uti & communionem naturarum, idiomatum & apotelesmatum. Si itaque Christus in triduo mortis ut homo quoque miracula fecit & virtute vivifica usus est, verus utique homo esse debuit. III. Ubi adsunt partes hominis essentiales, sive dein illæ vinculo naturali sive personali unitæ sint, ibi adest verus homo. At-

sâ dissertationem suam Physico-Theologicam de vero homine Wolferbyti A. 1650. edidit. Hæsitavit verò, num unio in resurrectione eadem numero redeat. *Nondum satis constare*, ait, *qui modi in reproductione iidem numero dici debeant redire, qui distincti?* l. c. p. 42. 43. Concludit tamen, *unionem reduci numero* distinctam, *quoad unitionis actum*, quùm oporteat animam & corpus de novo uniri, quoad *unionis formam verò seu relationem partium unitarum ad invicem* unionem reproductam eandem numero vocari permittit. *Modum totaliter expirantem vix posse redire nisi eundem specie* ait. Sed rectè quidem has *λεῤαλολογίας* exsibilat rejicitque ABR. CALOVIUS in Syst. loc. Theol. T. 3. p. 1074. 1075. Non decebat, quæstiones ejusmodi ineptas in lucem proferre. *(b)* Vide B. MEISNERI Quæst. vex. II. p. 47.

Atqui in Chriſto mortuo adſunt partes eſſentiales, anima & corpus. Ergò. IV. Quod λόγος ſemel aſſumſit, nunquam depoſuit. Atqui verum aſſumſit hominem, ἀνυπόστατον illum. Ergò nunquàm, ne quidem in morte, verum hominem depoſuit. V. Si confitemur in Symbolo, Chriſtum verum hominem eſſe mortuum & ſepultum, utique & in triduo mortis ille verus homo erit. VI. Atqui verò & in ipſo codice ſanctiore Chriſtus mortuus homo dicitur, utique non fictus, ſed verus, Matth. XII. 40. Marc. XV. 39. Luc. XXIII. 47. quæ loca non in ampliatione ſed in ſtatu explicanda ſunt. VII. Eadem ſcriptura ſanctior Chriſto mortuo & ſepulto tribuit veram animam & verum corpus humanum. Pſalm. XVI. 9. 10. Act. II. 38. Matth. XXVII. 58. Luc. XXIII. 52. VIII. Si anima, ſi corpus Chriſti in triduo mortis ſubſtitere ſuppoſitaliter, Chriſtus tùm fuit utique verus homo. Id quod oſtendit, ad mortem ψιλανθρώπων non eſſe exigendam mortem θεανθρώπου & unionem perſonalem hîc ſupplere defectum naturalis. IX. Si Chriſtus non fuit verus homo in triduo mortis, ergò, ubi reſurrexit, denuò incarnatus eſt. Ergò bis verus homo factus eſt. Ergò bis incarnatus eſt, quod abſonum. X. Si ſanguis verè humanus è latere Chriſti mortui fluxit, idemque expiatorius & ſatisfactorius & θεανθρωπικὸς, Deo perſonaliter unitus (i), ſi

 &

(i) Certè enim ſanguis ille omnis, quem effudit Chriſtus in circumciſione, paſſione & poſt mortem, divinitati ſemper unitus manſit, nec computruit, nec reliquiæ ejus in terris amplius exiſtunt, ſed in reſurrectione reaſſumtus iſte fuit, id quod contra plurimos Pontificios & Reformatos itemque ANDR. OSIANDRUM notant JO. SCHROEDERUS in ſceptro regali Chriſti p. 554. TH. THUMMIUS in continuatione diſſert. de Majeſtate Chriſti, prout in duplici ſtatu eluceſcit,

& mors & ſepultura Chriſti tanquam veri Dei & veri hominis in una hypoſtaſi ſubſiſtentis ſatisfaciunt & expiant, ſi corpus Chriſti in triduo mortis nihilominus ipſius Dei corpus extitit vivificamque virtutem ſibi communicatam habuit, corpusque ut veri Dei, ſic veri hominis extitit, Chriſtus utique in triduo mortis verus homo fuit. XI. Si Chriſtus non fuit verus homo in triduo mortis, dicendum erit, non duas ſed tres naturas tunc in una θεανθρώπυ perſona ſubſtitiſſe, divinam, naturam animæ, naturam corporis. Anima enim & corpus tunc unam naturam hamanam non confecere, ſi Chriſtus verus homo non fuit. XII. Si anima Chriſti in ſepulchro quoque

p. 146. JO. GERHARDUS in error. præcip. Pontif. Calvin. & Photin. labefact. p. 789. 1426. 1428. Theologi Haſſiaci in der gründlichen Ausführung wider die Caſſeliſche Wechſel-Schrifften f. 799. JO. CONR. DANNHAUERUS in ἰδιοποιΐα p. 1202. 1203. & μυστηριοποιΐα p. 455. J. G. DORSCHEUS in Anti-Cornæo p. 321. ſqq. JO. MEISNERUS in examine Catechiſmi Palatini p. 595. ſqq. ABR. CALOV. in Syſt. Loc. Th. T. 7. p. 678. ſqq. & in diſp. de fluxu ſanguinis & aquæ Chriſti-laterali §. 4. JO. CASPAR LOESCHERUS in diſp. Th. de incorruptibili ſanguine JeſuChriſti Wittebergæ A 1691. habitâ & infiniti alii Adde RICH. MONTACUTII origines Eccleſ. T. I. P. 2. f. 250. JAC. BOILEAU diſp. Theol de ſanguine Chriſti poſt reſurrectionem C. XV. p. 141. ſeqq. & inſtitutiones noſtras Theol. P. 2. C. 6. §. 2. p. 432. ſeqq. Quæ ipſa dum ponimus, & illum errorem ſimul ὡς ἐν παρόδῳ orthodoxiæ noſtræ obelo perſtringimus, quo ſtatuitur, Chriſtum poſt reſurrectionem ſanguinem non amplius habere, uti putavit olim Auguſtinus, cujus ſententiam avide ii arripiunt, qui præſentiam realem ſanguinis Chriſti in S. Cœna negant. Quî enim ſanguis Chriſti in S. Cœna adeſſet, ſi Chriſtus ſanguinem amplius non haberet? Urſit hoc argumentum contra Pontificios vel maximè PETRUS ALLIX in diſſ. de ſanguine Chriſti Lutetiæ Pariſiorum A. 1680. editâ, cui

que immediatè & ἀδιαςάτως præsens fuit corpori, præsentia ex unione personali resultante, unde & caro Christi in sepulchro nullam corruptionem vidit Act. II. 31. Ps. XVI. 10. nec cadaver nuncupari potest, quid vetat, quo minùs dicamus, Christum mortuum & sepultum verum quoque hominem extitisse? Plura ex pharetrâ scholasticâ depromere pro hâc sententiâ argumenta possemus, si quidem præfixum numerum migrare nobis jam volupe esset *(k)*. Sed sufficiant hæc, maximè, cùm & inter hæc jam sint, quæ paululùm claudicent.

§. XII.

Jam verò mirum cuipiam videri possit, Viros subtilissimos & queis nec judicii acies, nec eruditionis copia defuit, tanto conatu heic inter se digladiatos esse, ubi tota res ad λογομαχίαν tandem devolvitur. Non verò nos ii sumus, queis primùm hæc in mentem labatur cogitatio,

anno insequente disquisitionem Theologicam de sanguine corporis Christi post resurrectionem ad epistolam 146. Augustini opposuit ibidem JAC. BOILEAU, Theologus Sorbonicus, respondente iterum sed brevissimè ALLIXIO in expostulatione Anagogicis contemplationibus Anastasii *Sinaitæ Londini* A. 1682. præmissa f V. VI. Adde JOH. FECHTII *Syll.* Disp. 25. th. 8. nostramque dissertationem Anti-Rogerianam nota (fff) p. 50. 51. Id unum adhuc adjicimus, tenuisse quoque Augustini sententiam PETRUM MANSUR in capite de immaculato corpore, cujus participes sumus. Libellus perperam tribuitur JO. DAMASCENO. Vide editionem LEQUIENIANAM T. I. f. 652. 658. & dissert. nostram Anti-Touttæanam p. 19.

(k) Vide omninò JO. AD. OSIANDRUM in Collegio Theol. Systematico P. 4. p. 192. 193. ubi plura adhuc argumenta in hanc rem ponit & contra BEZAM probat, corpus Christi mortuum haud dici debere cadaver. Imò & plura argumenta allegat A. VARENIUS in Brev. Theol. p. 51. seqq.

gitatio, nec fingimus λογομαχίας, ubi non dantur. Viderunt hîc aliquid jam Doctores Scholastici, sed nescio, num feliciter satis λογομαχίαν extricaverint. Ita ALEXANDER DE ALES distinxit inter hominem *materialiter* & *formaliter* talem, existimans, prius utique de Christo in triduo mortis dici posse, posterius non item *(l)*. BONAVENTURA, Doctor Seraphicus Christum in triduo mortis verum hominem esse affirmavit secundùm esse *aptitudinale*, non secundùm esse *actuale*. Sed fumi hi sunt, quos Scholastici hi homines vendunt, quos & dudùm difflavit ex nostris BALTH. MEISNERUS *(m)*. Nec hilum quoque profeceris hîc, si cum eodem MEISNERO & LUTKEMANNO distinxeris inter hominem *univocè* & *aequivocè talem*, ajendo, Christum mortuum aequivocum saltem hominem esse. Etsi enim nolim dicere, quod faciunt dissentientes, θεάνθρωπον in classe praedicamentorum non esse adeòque hîc in controversiam haud venire posse, quid de eo univocè praedicetur nec ne, cùm ad praedicatum, quod est homo, res hîc devolvatur & humana Chrrsti natura utique in classe praedicamentorum sit, facilè quisque capit, τὸ *univocum* hîc aequipollere τῷ *vero*. Ita nolim & cum BUCANO distinguere hîc inter hominem *naturalem* & *formalem*. Melius ergò rem capiunt eamque acu tangunt, qui cum JO. MEISNERO distinguunt inter hominem *physicum* & *hyperphysicum*, optimè, qui cum DANNHAWERO ajunt, Christum in triduo mortis fuisse verum hominem secundùm aestimium *divinum*, non *humanum*, vel potiùs, qui cum SCHERZERO ajunt, illum fuisse tùm verum hominem ex vinculo *personali*, non *naturali* *(n)*. Quae ipsa jam satis

(l) Ita & existimat FABRICIUS in paradoxis Theologicis p. 469.
(m) Quaest. vex. II. p. 27. sqq p. 32. 33. *(n)* in Syst. Th. p. 241.

tis λογομαχίαν manifestant. Nec sanè deest nobis autoritas, quâ λογομαχίαν hanc adstruamus. Certè λογομαχίαν hanc agnovit Theologorum Tubingensium subtilissimorum triga, GABRIEL BIEL, qui primus in Universitate hâc Theologiam docuit, MELCHIOR NICOLAI & CHRISTOPH. WOELFLINUS. Et GABRIEL quidem expresè ait, quæstionem hanc esse magis de termino, quàm de re ipsâ, quia omnes concedant, tùm, quòd anima Christi à corpore fuerit separata in morte, tùm, quòd nec corpus nec anima fuerint à verbo separata, tantùm controverti, an suppositum verbi subsistens in carne & animâ à se mutuò separatis & Verbo unitis debeat nominari homo (o)? MELCHIORIS NICOLAI sententiam sic exprimit CHRIST. WOELFLINUS: *Superest dubium*, an Christus in triduo mortis fuerit homo? *Quæstionem hanc vexatissimam magnus Theologus Dn. D.* Melchior Nicolai *retulit ad quæstiones & λογομαχίας, ex quibus oriuntur παραδιατριβαὶ 1. Tim. 6, 5.* (p) Addit dein WOELFLINUS, *terminum hominis aut opponi morti Christi aut ejus ἐνσαρκώσει & incarnationi, priori sensu negandam esse quæstionem, qui enim non sit vivum quid, eum non posse esse hominem, posteriori autem sensu negandam non esse, cùm toto naturali per mortem soluto intra unionem nihilominùs personalem permanserint partes.* Adducit porrò & sententiam HENR. NICOLAI, qui distinguat inter hominem *ordinarium* & *extraordinarium* & singularem, inter hominem per nexum *naturalem* animæ & corporis & per nexum eorum *personalem*. In quibus *sepositis, quæ hactenùs de hâc quæstione operosè agitata fuerint*, & ipse *ADQUIESCIT.* Denique & illam controversiam, quâ quæritur, *liceatne Christi corpus mortuum* cadaver *appellare*, in λο-

(o) vide ejus comment. in Lombardum L. III. dist. 22. (p) Ita ferè & GERHARDUS in Harm. Evang. C. CCII. f. 2032. a.

λογομαχία consistere observat his verbis: *Generaliter vocem pro mortuo corpore, sensu & ratione destituto, sumendo usurpare licet, ut Germanico* leichnam, *non* aas *respondeat. Specialiter, ut corpus vitiosum ex invasione morbi ac putredinis ac subjectione vanitatis corruptum, putrescendum, aut quod omninò putrescere debeat, notat, non.* Hactenùs judiciosissimus WOELFLINUS (*q*). Quin & eandem hanc litem pro λογομαχία declarat biga Theologorum Rostochiensium præstantissima AUGUSTUS VARENIUS (*r*) & JO. FECHTIUS (*s*). Hinc &, quid de momento & pondere totius hujus quæstionis jam sentiendum sit, patet. En, quid BALTHASAR MEISNERUS sentiat: *Oblectant & fatigant sese nonnulli hoc problemate, quasi multum in illo momenti sit positum, quùm tamen non tàm ad ædificandum, quàm ad exagitandum faciat, nec ex limpidis Scripturæ fontibus sed ex turbidis Scholasticorum lacunis hauriatur* (*t*). Aliam tamen mentem hîc tenet JOACH. LUTKEMANNUS, Theologus non ob eruditionem saltem subtilitatemque ingenii, sed & pietatis studium clarus, qui ita: *Materiam hanc modò pertractatam otiosam esse, sterilem & homine erudito indignam, non possum adduci, ut credam. Sæpè, quod uni otiosum, alteri utile apparet. Noli frater, fratrem judicare. Quid, si dubium hâc de materiâ tibi occurreret aut alius objiceret? si tuam sententiam quis rogaret? Quid faceres hospes in hâc controversiâ? Diceres, hæc esse rejicienda? Non satis prudenter. Quæstiones ineptas, quarum nulla dari potest explicatio,*

(*q*) in exercit. de triduo mortis Christi p. 26. (*r*) in Brev. Theol. p. 51. (*s*) in Syll. select. controv. disp. 25. th. 11. (*t*) Quæst. vex. II. p. 20. Ita sanè & judicat Facultas Theologica Argentinensis in responso ad Feurbornium super hâc quæstione. Vide unschuld. Nachricht. A. 1714. p. 944. Verba sunt: *quæstionem hanc curiosam scandali multum, utilitatis parum habere.*

catio, nulla probatio, rejicit vir doctus. At nostra non caret, ut vidimus, fundamentis solidis & perspicuis. In rem præsentem te, vis, ducam? Sit, qui ita ratiocinetur: Quicunque non est verè mortuus, ille non est verus Salvator. Christus non est verè mortuus. Ergo Christus non est verus Salvator. *Minor probatur;* Quicunque non desinit esse homo, non est verè mortuus. Christus non desinit esse homo, *quia in hypostasi suâ retinuit corpus & animam unita.* E. Christus non est verè mortuus. *Posset, qui ita argumentaretur, in favorem Nestorii addere, conducibilius esse, duas ponere subsistentias in Christo, ut ita minor in posteriori syllogismo fieret falsa. Denuò dico, quid faceres hospes in hâc materiâ, maximè, si quis decretoria tecum pugna certaret?* Ostendit dein & idem LUTKEMANNUS usum hujus controversiæ didacticum, consolatorium & hortatorium *(u)*. Nos existimamus, eapropter saltem operam huic quæstioni dandam, ut appareat, eam tandem in puram λογομαχίαν abire. Sed in quam, quæso, prolixitatem præter opinionem nostram hîc abivimus? E diverticulo, si placet, in viam regrediamur.

§. XIII.

Recensitis itaque eorum hallucinationibus, qui vel in totum vel in tantum perpetuitatem incarnationis Christi inficiati sunt, superest, ut paucissimis argumenta, quæ contra hanc perpetuitatem militare tantisper videntur, solvamus. At verò in dictis jam multa anticipavimus & occupavimus. Pertinet huc primò, quod de derelictione Christi in cruce diximus. Nota verò heic, si placet, lector, non derelictam esse humanitatem à divinitate quoad unionem personalem, nec quoad amorem, quo Pater filium est complexus, nec quoad sancti-

I ta-

(u) de vero homine p. 120. seqq.

tatem, qua hic floruit ſemper, nec quoad auxilium, nam Deus illi ſemper fuit à dextris, ſed quoad influxum & ſenſum ſolatii & gaudii divini, qui ipſi in profundiſſima hâc exinanitione fuit ad tempus ſubtractus, propter nos, ut iram divinam, quam nos ſuſtinere debebamus, pleniſſimè ferret, licet de cætero eadem divinitas virtutem roburque humanitati ſuppeditaverit, ut exinanitionem hanc poſſet ferre & vincere. Sic derelictio hæc non infert humanæ naturæ à divinâ ſeparationem, nec ſublationem totalem aut receſſum interni principii & objecti omnis gaudii, æternæ ſcilicet Deitatis, cum qua humanitas ὑποστατικῶς ſemper fuit unita, ſed tantùm deſitionem & influxum hujus gaudii, idque ad parvum tempus. Non ergo fuit deſertio abſoluta, totalis, æterna, ſed temporalis, partialis & ſecundùm quid. Id quod & Patres veteres paſſim egregiè inſinuant (*x*). Nec ſanè dicendum, Chriſtum in cruce deſperaſſe, quod blaſphemiam olet. Certè incautè hîc quidam locuti dicuntur & ex Romanenſibus, & ex Reformatis, qui verò hanc phraſin abominantur (*y*). Sed, ais vix capi poſſe, quî, ſtante unione perſonali, iſta deſertio Chriſto contingere potuerit. Reſpondeo, quid ergò factum, ubi Chriſtus mortuus eſt? Reponis, & hanc novam eſſe cauſam, cur dicendum ſit, unionem perſonalem aliquando ſolutem fuiſſe. At verò mori potuit Chriſtus & pati, etſi à divinitate caro non eſſet ſeparata. Quod eò clarius ex eo patet, quòd divinitas non vivificat *formaliter*, ut anima, quæ tanquam forma corpus informat, ſed *effectivè* tan-

(*x*) Vide FRANC. TURRETTINUM de ſatisfactione Chriſti diſp. VII. maximè p. 177. ſqq. Adde I. G DORSCHEUM in Theol. Zachar P. 1. p. 171. ſeqq. & JOH GERHARDUM in Harm. Evang. C. CCII. f. 2012. ſeqq. (*y*) Confer eundem TURRETTINUM. l. c. p. 181. 182. 283. 284.

tantùm, non ex necessitate naturæ, sed ex liberâ voluntate, unde divinitas humanitati juncta esse potuit quoad *vinculum personalitatis* (z), etsi eam deseruerit quoad *influxum vitalitatis & suavitatis*. Fuit itaque Christus derelictus *dispensativè* & ad tempus ut Sponsor, sed amatus semper *naturaliter* ut Filius (*). Jam enim non verus homo, sed Deus, sed Θεάνθρωπος passus est, divinâ naturâ passionem & mortem sibi per ἰδιοποίησιν appropriante. Act. III. 15. XX. 28. 1. Cor. II. 8. 1. Pet. IV. 1. Quod restat, non opus est, ut contortas illas explicationes loci Matth. XXVII. 46, quas passim interpretes recensent, in rem nostram heic vertamus, eo fine, ut eò faciliùs objectioni datæ obviemus. Unde & novissimam illam Fanaticorum quorundam OLIGERI PAULI, CAROLI CAAZII & HENR. BERNHARDI CUSTERI, qui verba: Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες, non ita verterunt, Mein Gott, Mein Gott, warum hast du mich verlassen? sed ita: Mein Gott, Mein Gott, wie sehr hast du mich verherrlichet? explicationem facilè missam heic facimus (a).

(z) Confer hic omnino IGNATII HYACINTHI AMAT DE GRAVESON tractatum de mysteriis & annis Christi Romæ A. 1711. editum diss. 21. de sepultura Christi ejusque descensu ad inferos, ubi inter alia & hoc Thomâ duce defendit, divinam naturam nec ab anima nec à corpore nec à sanguine Christi fuisse in triduo mortis separatam, quod memorant Acta erud. Lips. A. 1713. p. 538. (*) Hæc egregiè idem TURRETTINUS l. c. p. 179. 185.

(a) Rationem novæ hujus explicationis hanc illi dant. Ajunt, Christum non græcè ista proloctum verba esse, sed in dialecto Judæis tunc communi, Syriacâ illâ, ἐλωΐ ἐλωΐ λαμμᾶ σαβαχθανί. Marc. XV. 34. id quod & ex Matth. XXVII. 46. patet, ubi: Ἠλὶ Ἠλὶ, λαμὰ σαβαχθανί. Jam vocem שבח

§. XIV.

Ubi ſupra (*b*) perpetuitatem incarnationis & humanæ Chriſti naturæ ex perpetuitate regni Chriſti θεανθρώπου probavimus, cauſſari quis poſſet, regnum illud æternum non fore. Habetur hanc in rem difficilis, uti arbitror, locus 1. Cor. XV. 24. ſeqq. Dicitur quippe hîc, *Chriſtum traditurum eſſe regnum Deo & Patri, ubi deſtruxerit principatum omnem & omnes hoſtes ſuos ſubjugaverit. Quod ubi factum fuerit, ubi omnia ſibi ſubjecta is habuerit, tunc Filium ipſum ſubjectum iri illi, qui ipſi omnia ſubjecerit, ut ita Deus ſit omnia in omnibus.* Mirum eſt, quantopere Patres in ſolvendo hoc nodo ſe torſerint. DION. PETAVIUS, ubi JO. CRELLIUM, hominem Socinianum, ex hoc loco contra divinitatem Chriſti & perpetuitatem regni ipſius arguentem, inſurgit, ea Patrum loca conglomerat, queis ſtatuunt, in Chriſti perſonam hîc transferri, quæ ſint ipſius corporis, electorum nempe.

& Syriacè ſignificare *glorificare*. Nec ſane hîc recurrendum eſſe potius ad verbum שבק, quod eſt *deſeruit*, non enim haberi in Græco *σαβακτανὶ* ſed *σαβαχθανί*. Sed miſera hæc ſunt. Jam enim τὸ ק ſubinde per χ exprimi, nihil eſt, quod impediat, cum Hebræa tàm adcuratè à Galilæis & Græcis haud exprimantur. Hîc certè res ita ſe habet. Etenim nova iſta interpretatio & rei ſubſtratæ atque contextui & ipſi interpretationi Evangeliſtæ divinitus inſpirati & Pſalm XXII. 2. unde deſumta verba ſunt, prorſus non congruit. Conf. D. JO. GUIL. PETERSENII *Schrifftmäſſige Erforſchung des Wortes* שבקתני *oder σαβαχθανὶ*, 1701. 4. & GILB. LEIDINGII tractatum Germanicum: *Daß die Worte Chriſti* Ἠλὶ, Ἠλὶ, *λαμὰ σαβαχθανὶ von dem heiligen Geiſt ſelbſten durch* Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες, *und dem zu folge von der gantzen Chriſtenheit durch* Mein Gott, Mein Gott, warum haſt du mich verlaſſen, *recht überſetzet, wider* Oliger Paulli *bewieſen*. Hamburg. 1704. 8. (*b*) C. II. §. 1. p. 30.

pe. Quando igitur hoc corpus fuerit completum & omnes electi in unum fusi, tunc traditionem illam Christi factum, tunc Christum in electis suis subjectum iri Patri, ut hic sit omnia in omnibus. Nolumus loca ista hùc transferre, quæ apud PETAVIUM legi possunt (c). Id unum capere haud possumus, quî vir doctus affirmare sustineat, nihil hâc explicatione præstantius, nihil ad Photinianorum reprimendam temeritatem validius afferri posse, cùm contorta hæc sint & difficilia (d). Certè vident hæc homines acuti, queis solidiora opponenda sunt, ne in sinu suo gaudeant & de victoriâ reportatâ sibi gratulentur. Unde meliora sunt, quæ PETAVIUS ipse ex proprio fundo depromit. Ubi enim CRELLIUS dixerat, Christum, qui regnum Patri sit traditurus, depositurum illud, quemadmodum Dux à Rege aliquo cum exercitu & imperio missus, partâ victoriâ, confectoque bello, potestate & imperio se abdicans id restituat Principi, addens, ex hoc ipso patere, Filium, quòd ipsemet quoque Patri sit subjiciendus, non esse Deum, quia Deus summus nemini possit subjici, ita infit PETAVIUS: *Atqui nihil in tàm futili argumentatione cunctandum est*

(c) de Trinit. L. III. C. 5. §. 2. Adde & de incarn. L. II. C. 8. §. 7. Præcipuus, qui inter Patres Paulinum hoc effatum ita interpretatur, est GREGORIUS NYSSENUS, cujus peculiaris in hunc locum prostat oratio, quâ & omnis mali destructionem per hanc subjectionem denotari asseverat eandemque τῶν πάντων ἀποκατάστασιν innuere videtur, quam olim statuit Origenes nostroque ævo in scenam reduxit Vir celeberrimus, JO. GUIL. PETERSENIUS. Et verò ita non tantum in illâ oratione locum istum Paulinum Gregorius iste explicat, sed & alibi. Confer opera ipsius T. 2. f. 6. seqq. edit. Paris. 1638.

(d) Confer tamen & F. TURRETTINUM in Instit. Theol. Elencticæ L. 14. Qu. 17. §. 10. sqq. p. 537.

Catholico. Nam prior hoc sumit, quod neque nos concedimus & verò dictu est nefarium. Quis illum docuit, aut qua ratio persuasit, sic habendum esse Christum, uti est à Rege creatus quispiam & ad certum tempus constitutus imperator? Certè hoc sacrilegum commentum Gabriel Angelus exclusit, cum beatam Virginem adiens sic eam affatus est: Et dabit illi Dominus sedem David Patris ejus & regnabit in domo Jacob in æternum & regni ejus non erit finis (e). *Hoc autem regnum idem est cum eo, de quo Paulus loquitur, estque totius Ecclesiæ regnum: cui post victoriam de hostibus triumphanti, uti nunc decertanti, perpetuò Christus præerit. Hic igitur, quà homo, sed ut idem interim cogitetur Deus, paullatim sibi subjicit omnia, quod necdum esse factum alibi (f) testatur Apostolus. Id cùm factum erit, evolutis mortalis vitæ curriculis, tùm demùm collectum ex electis omnibus regnum ac nullâ sui parte defectum sistet Patri Deo Christus & offeret: non ut velut in ordinem coactus regnare desinat, sed ut communiter cum eo imperet jam integra & perfecta multitudini sanctorum.* Regnat itaque Dominus, *ait Hilarius in Psalmum CXLIX.* non regni potestate cariturus, sed nos, qui regnum ejus sumus, Deo Patri traditurus in regnum. Regni traditio nostra provectio est, ut, qui in regno Filii erimus, in regno quoque simus & Patris. *Vide Cyrillum Al. libro XI. in Joannem C. VIII.* (g) Idem PETAVIUS dein (h) & hoc observat ex AMBROSIO, quemadmodum hoc loco dicatur de Patre, eum fore *omnia in omnibus*, ita idem & pronunciari alibi (i) de Filio. Jam verò & luculenter in explicatione loci hujus tàm difficilis ex Patribus versatus fuit CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS, qui in Catechesi

(e) Luc. I. 33. (f) Hebr. II. 8. (g) Hæc PETAVIUS de Trin. L. III. C. 5. §. 1. (h) §. 2. (i) Col. III. 11.

techesi XV. ubi verba ista οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσαι τέλος explicat, de regno Christi perpetuo datâ operâ agit (*k*). Præcipuæ ipsius responsiones sunt, constare primò ex tot sacræ scripturæ locis, quæ & allegat, regnum Christi fore æternum, itaque sensum Pauli hunc esse non posse, quòd Christus regnum ita depositurus sit ut non ampliùs regnaturus, secundò subjectionem illam Christi non ita intelligendam esse, acsi Filius tùm demùm Patri sit pariturus, sed esse saltem continuationem subjectionis ejusque liberrimæ & voluntariæ, denique illud *donec posuerit inimicos suos sub pedes suos*, illud, inquam, *donec* non semper indigitare finem, uti pateat ex Rom. V. 14. 2. Cor. III. 14. X 14. 15. Hebr. III. 13. (*l*) Pathetica autem maximè illa CYRILLI adversus Marcellianos vox est: *Jam ergò, O omnium maximè impii, vos Christi opificia æternùm manebitis, Christus verò, per quem & vos & omnia facta sunt, interibit funditùs? Blasphema vox sanè. Quomodo autem subjicientur ipsi omnia? intereuntia-ne an manentia? Ergòne cætera, quæ Filio subjicientur, manebunt, Filius verò Patri subjectus non manebit?* Hæc CYRILLUS (*m*). Ast nec hæc hactenùs solvunt nodum. Conscripsit egregiam de loco, cui explicando hîc incumbimus, dissertationem B. Parens noster, cùm in Universitate hâc Tubingensi A. MDCCV. pro loco disputaret, *de fine Oeconomiæ Christi*, quam sub ejus præsidio tùm defendimus, quam & ille dein contra objectiones celeberrimi Viri, JO. GUIL. PETERSENII (*n*) defensam & auctiorem A MDCCXIII luci reddidit. Heic verò idem explicationem orthodoxam in hunc brevitatis nervum contrahit (*o*): *Christus regnum non vindicabit sibi*

(*k*) §. XXVII. sqq. (*l*) Alios Patres, qui explicant illud *donec*, allegat PETAVIUS de incarn. L 12. C. 18. §. 8. (*m*) §. XXX. (*n*) Vide die wiederbringung aller Dinge T. 3. f. 177. sqq. (*o*) p. 3. 4.

bi soli, ut Nebucadnezar Dan. IV. 26. nec cedet ὑπωσδῶς, ex- Rex enim non fiet Mich. IV. 7. nec tantùm Deo acceptum feret, ut Estius s. h. l. vult f. m. 331. b. nec in Patrem transferet, quasi post Pater per sceptrum verbi medios inter hostes regnaturus esset, erit enim Pater omnia in omnibus immediatè vers. XXVIII. sed tradet *tantùm οἰκονομικῶς seu cum cessatione dispensationis organicæ, i. e. administrabit regnum non ampliùs per verbum & sacramenta, nedum medios inter hostes.* Addit dein verba JO. GEORG. DORSCHEI, qui ait, *traditionem hanc non esse actum depositionis sed propositionis, ubi Filius Deo Patri regnum sit traditurus ad lustrationem quasi & gloriam, sicut belli Dux, destructis hostibus, è pugnâ rediens exercitum victoriosum Regi præsentet, nec tamen deponat potestatem, quam in exercitum habuerit,* Digna sunt verba DORSCHEANA, quæ in fontibus legantur (*p*). Unum hoc addimus: Tradidit Pater Christo judicii extremi administrandi potestatem, quæ regii officii Christo collati magna pars est, Dan. VII. 13. seqq. Matth. XXIV. 30. sqq. XXV. 31. sqq. XXVI. 64. Luc. XXI. 27. Joh. V. 22 27. Act. X, 42. XVII, 31. Rom, II. 16. 2. Cor. V. 10. 1. Thess. IV. 16. Apoc. I. 7. Finito verò hoc judicio personam hanc œconomicam deponet Filius Patrique sine isto charactere œconomico erit subjectus simpliciter ut Mediator & homo regnumque tradet, ita tamen, ut ipse simul regnare tanquàm Deus, imò θεάνθρωπος, id quod communicatio idiomatum requirit, cum Patre pergat. Est enim Deus Patri æqualis & coëssentialis, qui, Patre regnante, non potest non & ipse regnare, vi communis essentiæ, majestatis & dignitatis. Regnare enim sic debet, ne & Pater non regnet. Cæterùm ex hoc

(*p*) in Theol. Zachar. P. 2. disp. 7. §. 7. p. 256. 257. Adde DANNHAWERI Hodos. Phæn. 8. p. 780. 781.

hoc ipso, quòd Filius, ut homo, subjectus erit Patri, arguit AUGUSTINUS, humanam ipsius naturam olim non desituram (*q*). Quod ipsum argumentum fortissimè MARCELLUM ferit, cui favent prorsus, quæ in hunc locum commentatus est GREGORIUS NAZIANZENUS, cujus verba infra (*r*) damus.

§. XV.

Restat ultima, quæ hîc nobis obverti posset, objectio, inde petita, quod ex perpetuitate sacerdotii, quod Christus gerit, supra (*s*) perpetuitatem humanæ Ipsius naturæ quoque arguerimus. Scilicet caussari quis posset, sacerdotium Christi non eapropter vocari æternum, quòd ipsum in se æternum sit, sed saltem eapropter, quòd Christus in hoc sacerdotio successorem non habeat, qualis æternitas & Sacerdotio Melchisedeciano adscribatur Hebr. VII. 3. & quòd fructus Sacerdotii divini sit æternus. Jam enim, cùm sacerdotium in duabus consistat partibus, *sacrificio* & *intercessione*, facilè patere, quòd Sacerdotium Christi in die saltem novissimo sit finiendum: Sacrificium quippe esse consummatum in cruce Rom. VI. 10. Hebr. VII. 27. IX. 12. 26. 28. 1. Pet. III. 18. intercessionem verò finitum iri in novissimo die, uti ajant præstantissimi ex nostris Theologi, JUSTUS FEUR-

(*q*) de Trinitate C.8. (*r*) Ita autem ille orat. 36. in apologetico f. 581, ἔσαι δὲ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀποκαταστάσεως, οὐχ ὁ πατὴρ, πάντως εἰς αὐτὸν ἀναλυθέντος τοῦ υἱοῦ, ὥσπερ εἰς πυρὰν μεγάλην λαμπάδος πρὸς καιρὸν ἀποσπασθείσης, εἶτα συναφθείσης. *Erit autem Deus omnia in omnibus in tempore restitutionis, non Pater, resoluto videlicet penitus in ipsum Filio, non secus, ac si fax aliqua ad tempus ab ingenti rogo abstracta ei rursus conjungatur.* Hæc GREGORIUS, quæ ipsissimam MARCELLI sententiam exprimunt. (*s*) C. II. §. 1. p. 30. 31.

BORNIUS (*s*), JO. CONR. DANNHAWERUS (*t*), JO. FRID. KÖNIGIUS (*u*), JO. ADAMUS SCHERZERUS (*x*) & JO. ADAMUS OSIANDER (*y*). Nec dici posse, sacrificium Christi demùm in cœlis perfectum iri, utpote quod maximè consistat in ἐμφανισμῷ Ipsius pro nobis, ubi Christus Deo Patri corpus suum & merita & cicatrices (*z*) sit ostensurus & coram Ipso se præsentaturus regnumque gloriæ administraturus, hoc enim commentum Socinianorum esse, qui hîc à nostris plurimùm vapulent (*a*), nec hoc quoque regeri posse, intercessurum utique esse Christum pro nobis in æternum, intercessione verò non expressâ sed interpretativâ. Etsi enim & ex nostris Theologis plurimi sint, qui intercessionem non expressam sed saltem interpretativam Christo in cœlis tribuant, ÆGIDIUS HUNNIUS, FRID. BALDUINUS, CASP. ERASMUS BROCHMANDUS, JO. MUSÆUS & FRIDEM. BECHMANNUS (*b*), tamen hanc

(*s*) in fasc. VI. controv. Theol. disp. 9. §. 25. sqq. & in Syntagm. 1. disquis. Sacr. P. 3. diss. 3. §. 47. 48. Opp. Theol. p. 719. seq. 1316. (*t*) in Hodosoph. phænom. VIII. p. 725. 726. (*u*) in Theol. posit. P. 3. §. 239. (*x*) in System. Theol. Loco 8. de Christo §. 23. p. 217. & in breviculo Theol. §. 53. p. 68. seqq. ubi & LUTHERI & GERHARDI affert loca, queis intercessionem Christi post consummationem seculi cessaturam esse ajunt. (*y*) in Collegio Scherzeriano MS. Dec. V. quæst. 6. & in disp. Theol. de intercessione Christi & Spiritûs S. qu. 3. p. 11. seqq. ubi ABR. CALOVIUM prolixè refutat. (*z*) Ita enim maxima Theologorum nostrorum pars statuit. Vide QUENSTEDII Syst. Theol. P. IV. C. 19. S. 2. Qu. 4. f. 622. sqq. (*a*) Vide eundem QUENSTEDIUM l. c. P. III. f. 285. sqq. Autoresque ab eodem allegatos. (*b*) Vide der Jenischen Theologen aussführliche Erklærung über 93. vermeinte Religions-Fragen p. 535. seqq. ubi iidem intercessionem interpretativam vocant *realem*, intercessionem verò expressam *verbalem*. JO. GERHARDUS,

hanc sententiam aliàs à nostris in Socinianis, Romanensibus, Reformatis & quibusdam Patribus rejici, cùm intercessio interpretativa sit impropria, æquivoca & nulla (*c*). Neque denique dici posse, intercessionem illam pro nobis, quæ Christo post diem novissimum adscribatur, non ampliùs tùm fore *formalem*, ut anteà, sed *effectivam*, ita ut preces ipse & laudes divinas in iis excitaturus sit, qualiter de intercessione Spiritûs S. aliàs maxima pars Theologorum (*d*) sentiat. Hanc enim intercessio-

JO. GUIL. BAIERUS & JO. FECHTIUS ἐπέχει. Vide BAJERI comp. Theol. pos. P. 3. C. 2. sect. 3. §. 13. nota (d) pag. 627. 628. & FECHTII Syllogen controv. sel. disp. 24. n. 8.

(*c*) Conf. FEURBORNIUM l. c. disp. 6. p. 654. sqq. Calov. in Syst. Theol. T. 7. P. 539. sqq. QUENSTED. in syst. Theol. P. 3. f. 329. seqq. autoresque ab ipso citatos, & vel maximè OSIANDRUM in citatâ disp. Qu. 2. p. 7. seqq. (*d*) Catalogum eorundem dat ABR. CALOVIUS in Syst. Theol. T. VII. p. 580. seqq. ubi, postquam adduxisset suffragia Patrum, Romanensium, Reformatorum, nostrorum quoque Theologorum calculum subjungit, Lutheri, Melanchthonis, Æ. Hunnii, Mylii, Balduini, Welleri, Rungii, Selnecceri, Brentii, L. Osiandri, Matth. Flacii, Glassii, Gerhardi, Tarnovii, licet eorum omnium mentem haud satis cepisse videatur, queis & adhuc aliquot Reformatos & H. Grotium subjungit, atque & Feurbornium & Dannhauerum addit, de quibus mox. Certè & Calovii sententiam hîc tenet QUENSTEDIUS in Syst. Theol. P. III. f. 259. seqq. Ast formalem Spiritûs S. intercessionem inter nostros statuerunt post veteres quosdam, maximè STEPH. GERLACHIUM, J. C. DANNHAUERUS in Hodos. phœn IX. p. 740. sqq. ubi ait: intercessionem Spiritûs S. esse I. ἀλάλητον, II. effectivam, transitivam & hiphilicam, III. unum cum precibus nostris ἀποτέλεσμα formantem, IV. formalem, ubi denique addit indicem consentientium Patrum & Theologorum nostrorum. Maximè verò spectat huc in disp. cit. J. A.

ceſſionem effectivam, uti ex termino liqeat, rurſus propriam non eſſe, imò nec capi quoque poſſe, cur ipſi apud Deum in æternitate interpellent fideles, plenæ beatitudinis compotes. Itaque, cùm Chriſtus poſt noviſſimum diem non ampliùs ſacrificet, non ampliùs intercedat, Ipſum quoque non ampliùs Sacerdotem fore adeòque Sacerdotium Ipſius æternum non eſſe. Jam verò ad has objectiones omnes multa ſunt, quæ reſponderi poſſent. Poſſet dici I. Socinianum id eſſe, ubi dicatur, Chriſtum eapropter ſaltem æternum ſacerdotem in ſacris literis dici, quòd ſucceſſorem in ſacerdotio non habeat *(e)*, ficulneumque hoc eſſe, cùm vox æternitatis utique preſſius ſumenda veniat totiesque hoc in ſcripturis divinioribus

OSIANDER qu. 5. p. 23. ſqq. ubi & ex Romanenſibus conſentientes allegat Thomam Aquinatem & Cornelium à Lapide, cùm aliam viam heic ineant Buſæus, Barradius, Eſtius, denique & Petavius de Trin. L. II. C. 6. §. 5. qui itidem Patrum dicta dat & primò eorum opinionem refutat, qui Rom. VIII. 26. per πνεῦμα non intelligunt Spiritum S. ſed ſpiritum orationis, poſteà ait, ὑπερεντυγχάνειν non eſſe *interpellare* ſed *interpellare nos facere*. Cæterùm *effectivam* ſaltem Spiritûs S. interceſſionem ſtatuerunt primùm JO. GERHARDUS in Harm. Evang. C. CLXXVI. f. 1305. & JUSTUS FEURBORNIUS in faſc. IV. Controv. Theol. diſp. 9. §. 42. 43. Opp. Theol. p. 724. qui verò poſtea ſententiam mutârunt & formalem quoque ſtatuerunt, ille in Schola pietatis P. 3. C. 21. p. 592. hic in Syntagm. I. diſquiſ. Sacr. P. 3. diſſ. 3. §. 28. ſeqq. Opp. pag. 1304. ſqq. quod egregiè obſervavit J. H. FEUSTKINGIUS in palinodiâ ſacrâ ſive in ſchediaſmate de retractationibus Theologorum §. 42. p. 107. ſqq. Sed ſolidior utique eſt ſententia, quæ effectivam cum formali ſtatuit.

(e) Vide FEURBORNII opp. Theol. p. 722. & CALOVII Syſt. Theol. T. 7. p. 539. Adde OSIANDRI diſp. cit. qu. 3. p. 13. 14.

ribus repetatur. Dici II. posset, Melchisedecum illum esse ipsum Christum incarnationi præludentem, quam sententiam peculiari libello defensum ivit JAC. GAILLARDUS (*f*). Sed hanc sententiam nostram non facimus. Nescio autem, num statuendum sit, commata, 1. 2. 3. usque ad vocem *μένει* parenthesi includenda, ut τὸ *μένει* ad ἰησοῦν ἀρχιερέα Hebr. VI. 20. referri possit, vel num post τοῦ Θεοῦ ante vocem *μένει* supplendum sit ὅς, quod utrumque durum est. Malim dicere, quòd perpetuum sacerdotium hîc adscribatur Melchisedeco, quia de morte ejus in sacris pandectis nil legitur, nil & de successoribus, uti dicitur ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων. Sed transeant hæc. III. posset regeri, non malè concedi, quòd sacerdotium Christi eapropter æternum sit, quòd fructus ejus sit æternus. En, quid ajat acutissimus noster Antecessor OSIANDER: ***Sicuti Christus in æternum manebit Redemtor noster & Victor Diaboli, tametsi post novissimum diem denuò passurus & moriturus non sit &c. quia obedientiam ipsius certo olim tempore præstitam Deus Pater intuetur ut perpetuò efficacissimam, ita idem quoque in æternum est noster Sacerdos, etsi post novissimum diem non ulteriùs sit oraturus pro nobis*** (*g*). Et hæc sanè responsio nodi ma-

(*f*) Titulus est *Melchisedecus Christus, unus Rex justitiæ, Rex pacis.* Amstelod 1693. 8.

(*g*) in disp. cit. q. 3. p. 13. Ita & DORSCHEUS: *Falsum est, illum non posse dici sacerdotem, qui nullum habeat sacrificium, quod offerat. Potest enim esse sacerdos, imò excellentissimo modo Sacerdos ille est, qui tale habet Sacrificium, quod semel oblatum nullam amplius relinquit usquam offerendi causam. Non enim perfectionis est sed imperfectionis in Sacerdote, teneri ad sæpius offerendum, occupari circa sacrificium iterabile.* Hæc DOR-

gnam partem solvit. IV. posset responderi, etsi sacrificium corporis Christi dudùm perfectum sit & repeti nequeat, esse tamen sacrificium laudis, quod in omnem æternitatem Christus Deo Patri ut Sacerdos sit oblaturus. V. & id posset reponi, non adeò exsibilandam esse eorum Theologorum sententiam, qui existimant, Christi pro nobis intercessionem, quemadmodum æterna est à parte ante (*h*), (ignoscat lector termino barbaro,) ita & æternam fore à parte post. Id certum est, Christum adhùc in cœlis pro nobis interpellare Rom. VIII. 34. 1. Joh. II. 1. Num autem post diem quoque novissimum adhùc sit intercessurus, alia quæstio est. Probat id ABR. CALOVIUS argumentis XVII. in Systemate locorum Theologicorum (*i*), quæ refellit OSIANDER data opera (*k*). Provocat autem CALOVIUS primò ad Ebr. VII. 25. Sed rectè monet OSIANDER, *tamdiu* saltem *Christum, qui semper vivit, intercedere dici, quamdiu salvet accedentes ad Deum*, adeòque, quemadmodum adductio ad salutem non sit perpetua, sed saltem fructus, ita idem de intercessione dicendum esse. Addit CALO-

(*h*) Ita sanè statuit J. FEURBORNIUS Controv. Th. fasc. IV. disp. 9. §. 2. seqq. Opp. Theol. p. 714. seqq. & J. G. DORSCHEUS in Pentad. diss. Theol. p. 539. Ratio est in promtu, quia ab æterno Filius Patri ad redimendum genus humanum se obtulit, & meritum ipsius jam valuit, unde dicitur *agnus mactatus ante fundationem mundi* Apoc. XIII. 8. Ita & CALOVIUS in Syst. Theol. T. 7. p. 551. Sed adde J. A. OSIANDRUM in disp. cit. Qu. 3. p. 18. ubi ait, intercessionem Christi antesecularem esse saltem *interpretativam*.

(*i*) T. VII. p. 534. seqq. (*k*) in disp. Theol. de intercessione Christi & Spiritûs S. respondente tùm Viro dignissimo, PHIL. HENR. WEISSENSEE, Abbate nunc Blabyrensi præstantissimo A. MDCXCV. hîc loci defensâ, Qu. 3. p. 14. seqq.

LOVIUS Hebr. IX. 24. 25. aitque Christum ingressum esse in cœlum, ut appareat coram Patre pro nobis, prout Pontifex ingressus fuit in Sanctum Sanctorum, ut oraret pro populo. Sed nec typus antitypo ex toto respondet, nec *perpetua* intercessio hinc sequitur. Tertium argumentum petitum ab æternitate Sacerdotii Christi jam jugulavimus. Quartus medius terminus ex Rom. VIII. 34. desumtus probat quidem intercessionem Christi in cœlis sed non perpetuam. Idem de loco quinto de 1. Joh. II. 1. dictum esto. Sextum argumentum ex perpetuitate officii mediatorii desumtum jam in prioribus solutum est, & sufficere potest perpetuitas regni quoad exercitium. Septima objectio ex Ebr. XIII. 8. petita statim diffluit, si ostendas, restringenda hæc vel ob solam hanc rationem esse, quod statui exinanitionis status exaltationis successit. Octavum argumentum CALOVII hoc est: *Si Christus post diem novissimum neque sacrificat, neque intercedit, non est Sacerdos, cùm duæ sint saltem sacerdotii partes istæ.* Sed respondetur, & sacerdotium his duobus non absolvi, uti mox dicemus, & exercitium actuale perpetuum haud requiri ad sacerdotii durationem æternam, uti, quemadmodum jam diximus, Christus Redemtor noster in æternum est, etsi opus Redemtionis in cruce consummatum sit. Duæ rationes sequentes ab analogia officii Regii & Prophetici utriusque perpetui desumtæ Sacerdotii quidem perpetuitatem tantisper probant, sed non intercessionis. Locus Apoc. VIII. 3. 4. non agit de Ecclesiâ post diem extremum triumphante, uti ex contextu liquet. Idem de Apoc. V. 8. dictum esto, ut

æternitate orant, ergò & Criſtus. Argumentum proximum ſua ſponte cadit; *quicunque jam pro nobis interpellat*, *ille* in perpetuum *interpellat*. Nec opus eſt, ut differentia inter angelos & beatos in æternitate & hæc ſit, quòd pro his Chriſtus tùm interceſſurus ſit, non pro illis. Porrò falſum hoc eſt, quòd nulla ratio poſſit afferri, cur Chriſtus ab æterno interceſſerit & in perpetuum non intercedat. Poſtremæ rationes ad autoritatem Patrum & Theologorum (*l*), perpetuitatem interceſſionis ſtatuentium, imò & diſſentientium, queis ſubinde veritas præter opinionem dicta fuerit, provocant. Quod Patres attinet, conferendus prorſus hic eſt PETAVIUS (*m*), qui loca, ut ſolet, conglomerat, ex quibus patet, diverſas ipſos in vias & hîc abiiſſe, eſſe, qui interceſſionem ſaltem interpretativam, eſſe, qui expreſſam ſtatuant, eſſe, qui interceſſionem in cœlis nullam, eſſe, qui δουλικὴν, quod abſonum, eſſe, qui temporalem, eſſe, qui perpetuam ſtatuant. Cæterùm omnia ſuffragia à CALOVIO producta interpellationem quidem ſed non perpetuam ubique inſinuant, quod rectè monuit OSIANDER (*n*), cujus & rationes jam audiendæ ſunt, queis conficit, interceſſionem Chriſti poſt judicium extremum non ampliùs continuatum iri. Ait igitur I. interceſſionem Chriſti ſpectare ad Eccleſiam colligendam, conſervandam & defendendam. Aſt negabunt diſſentientes, quòd ſaltem hùc ſpectet. II. Interceſſionem Chriſti fieri pro peccatoribus 1. Joh. II. 1. 2. qui in altera vitâ non ſint, ſed regerent ii, in hoc loco ſaltem de interceſſione in hac vita agi. III. Beatos ter

(*l*) Et certum utique eſt, maximam Theologorum partem interceſſionem perpetuam ſtatuere. Nominavimus eos, qui diſſentiunt. Iis, quos CALOVIUS citavit, adde QUENSTEDIUM in Syſt. Theol. P. 3. f. 258. 259. (*m*) de incarn. L. XII. C. 8. (*n*) diſp. cit. qu. 3. p. 19.

in cœlis in bono jam confirmatos esse adeòque nulla intercessione indigere, ut in beatitudine serventur. Sed dicet dissentiens, pro multis orandum esse, quæ tamen aliter se habere non possint & certò eventura sint. Ita oramus, *adveniat regnum tuum*. Ita Christus oravit pro sui glorificatione Joh. XVII. 1. seqq. IV. nullam esse rationem intercessionis Christi in beatâ æternitate. Sed ait CALOVIUS *(o)*, Christum 1. oraturum pro perpetuâ conservatione beatorum in statu gloriæ, 2. pro æterna beneficiorum morte suâ partorum applicatione, 3. eo fine, ut à beatis propter istam intercessionem æternùm ametur, colatur & celebretur, 4. ut amorem suum beatis sic in æternum testatum faciat, 5. ut beatitudinem nostram eò certiorem reddat, 6. ut preces, quas beati ad Deum fundent, Ipsi suâ hâc intercessione offerat. Ast facilè quidem hæc omnia Megalander noster Tubingensis discutit *(p)*. Nostram sententiam, quâ totum confici opus posse arbitramur, sic promimus. I. Sacerdotium Christi æternum, non saltem fructus ejus æternus statuendus est. II. Æternitas hæc est absoluta, non periodica, utpote in consummatione seculi finem suum habitura *(q)*. III. Æternitas hæc exinde prorsus non æstimanda est, quòd Christus in Sacerdotio nullum successorem habet. IV. Christum post consummationem seculi pro beatis non intercessurum amplius esse ulla ratione, valde probabile est *(r)*. Quî enim intercedi pro

L iis

(o) l. c. p. 552. seqq. *(p)* l. c. p. 18. 19. *(q)* Vide FEURBORNII Opp. Theol. p. 721.

iis possit, qui prorsus nequeunt labi ampliùs & immediatè Deo fruuntur, vix capimus. V. Sacerdotium sacrificio & intercessione non absolvitur. Cur ἐμφανισμὸς Christi coram Patre, quo & sanguinem suum & merita iu perpetuum Patri præsentia exhibet Hebr. IX. 24. cnr benedictio, cujus largum pelagus in beatos idem effundet, cur laudes illæ, quas ille, ut Mediator, Deo Patri ob glorificationem suam, ob fideles salvatos dicet, & quæ in sacris literis expressè sacrificium nuncupantur, ad Sacerdotium Christi ejusque exercitium haud pertineant, haud video. Taceo, lumen istud immediatum, quod beatis affusurus est Christus in perpetuum, ad officium quoque Sacerdotale, uti ad propheticum referri posse. Facilis itaque rei enodatio est, si ideas saltem affusâ judicii præstantioris lucernâ, uti par est, ordines & solidè inflectas.

§. XVI.

Atque ita quidem diatribæ satis prolixæ finem tandem imponimus. Sed ais, lector, non apparere, cui usui omnia hæc scribantur? Tot cumulari hâc in diatribe quæstiones, curiosas illas & eruditas quoque forsitan, quæ verò ad ædificationem prorsus nîl faciant, ad quam tamen omnia referenda sint. Et fateor sanè, esse hîc quædam, quæ subtilitatem Scholasticam redoleant, haud magni futuram in praxi Christianâ ponderis. Ast verò ostendimus hîc satis, ut arbitror, quomodo ista capienda sint & quantum iis pretium constituendum sit. Nescire autem

λογομαχίαν inter diffidentes intercessisse. Vide Harmoniam ipsius Theologicam seu consensum orthodoxum in loco de Christo, exemplo 15 p. 12. sqq. Scilicet non fingendæ sunt logomachiæ, ubi non sunt, sed, quod res est, ingenuè fatendum.

tem ista Theologi non debent, ne de iis, quæ ignorant vel haud satis capiunt, ferant judicium. Ita scilicet & λογομαχίαι Theologicæ tractandæ & eventilandæ sunt, saltem, ut constet, eas λογομαχίας esse. Sed tamen & plurima hîc habentur, quæ ad necessariam & acroamaticam Theologiæ theoriam pertinent, quæ Theologis negligenda prorsus non est. Certè ex historiâ dogmatum Theologicorum, quæ in summo utique pretio nobis esse debet, plurima hic depromsimus & magno studio, quo utique in argumento rariore opus est, conquisivimus. Denique non statim ea rerum theoria macilenta & nullius usûs est, quam, re nondum maturiùs inspectâ, talem existimaverimus. Quod ipsum, ut in præsenti argumento tibi pateat, lector, en epilogum, ex quo conspicere possis, utrumque dogma, & illud, quod ἀνυποστασίαν, & hoc, quod perpetuitatem humanæ Christi naturæ sistit, luculentum ædificationis præstantissimæ pondus, uti omnia fidei mysteria, uti omnes alias veritates Theologicas, licet merè theoreticæ rerum ignaris subinde esse videantur, secum vehere. Cæterùm & docere hæc possunt Theologiæ Studiosos, quî porismata practica ex articulis quoque theoreticis, quos Theologia fundit, elicere suamque theoriam meditationibus asceticis diluere atque sanctificare possint & debeant.

EPILOGUS.

ETenim, ubi humanam naturam in ὑπόστασιν Filii Dei assumtam consideramus, quidni statim hæc in animum nostrum labatur cogitatio, quanta hæc dignitas, quanta hæc gloria nostra sit, quòd summus Dei isque Patris cœlestis Filius unigenitus fragilitatem nostram in suæ consortium personæ voluerit assumere, & quantus, quàm immensus, quàm incomparabilis hic Dei erga nos amor sit, nullis nostris laudibus, nullâ nostrâ submissione satis extollendus, satis deosculandus, quòd ipse Filius Dei, Deus ipse summus & altissimus, non dedignatus sit, Sanguinem sibi adaptare nostrum atque suæ personalitatis communicatione tantopere naturam nostram evehere atque exaltare. Inde enim & idipsum est, quòd Christus Goël noster & Frater factus est. Insignis profectò dignatio, incomparabilis, quod repeto, & immensus amor! Quem ubi solicito & curato judicio perpendimus, facile intelligimus, nos, qui talem Fratrem, talem Goëlem, talem Consanguineum habemus, & ita jam nos gerere debere, ut nihil committamus, quod dignatione istâ summâ indignum esse possit. O ergò ingratissimos nos, si Deum istum, qui tanto nos complexus amore est, non redamemus perpetim, eumque, qui humanam naturam in consortium SS. Trinitatis traxit & evexit, summa animi benè sic siti gratitudine, summâ submissione, summâ sanctitate, summo & maximo opere, summo amore haud exosculemur. Scilicet opus, opus, opus jam est, ut Fratri

tri noſtro, ut illi, qui ſanguinem aſſumſit noſtrum & hâc conſanguinitate nos cum Deo, irato aliâs & nobis infenſo, reconciliavit, σύμμορφοι ſiamus, ut ſanctitatem illam, quâ nobis præluxit ille, omnibus viribus noſtris, quas & ille per Spiritum ſuum nobis largiſſimo beneficio donat, ſtudioſiſſimè imitemur, ut perpetuo erga Ipſum amore flagremus, ut in hoc Fratre & Goële noſtro, cujus præſtantiſſima redemtio eſt, exultemus & tripudiemus, ut in Ipſius oſcula ruamus perpetim & intermittamus eorum nihil, quod ipſi placere poſſit. Quàm verò & firmant & ſtabiliunt hæc omnia fidem noſtram & fiduciam noſtram, quâ tantum Salvatorem amplectimur. Iſte eſt, qui noſtram naturam in ὑπόστασιν ſuam aſſumſit, qui conſanguineus noſter factus eſt. Non poterat nos ſalvare, niſi talis. Sed & talis certò nos ſalvat. Certò nos Frater non deſeret & talis Frater, qui vitam pro nobis dedit atque etiam reſumſit, imò talis Frater, qui talis ſemper manſurus eſt, nec unquam fraternitatem hanc, uti nec humanitatem deponet. Itaque ergò exultemus eja, exultemus in tanto Redemtore eoque ÆTERNO & PERPETUO FRATRE NOSTRO, quod ſecundum tractationis noſtræ membrum eſt. O quantum ſolatium hoc eſt nobis peccatoribus, quòd Chriſtus in omnem æternitatem futurus ſit Redemtor noſter, Goël noſter, Propheta noſter, Sacerdos noſter, Frater noſter, Rex noſter, ſummus Patronus & Defenſor noſter atque animarum noſtrarum perpetuus Sponſus. Scito, anima, & in hoc cùm maximè gaudeto, quòd hos chara-

tota tamen salus nostra nititur. Sed non deponet. Huic Agno, huic Salvatori cum sanctis Angelorum cœtibus & choris laudes dicturi sumus in æternum, huic in æternum juncti manebimus, nec erit quidquam, quod nostrum hoc consortium divellere & dissolvere possit. Sed, qui noster in perpetuum futurus est, Ejus & semper, quæso, simus nos. Hæc amoris divini perpetuitas & nos monet, ut & noster, quo Ipsum amplectimur, quo Ipsum amamus, ardor perpetuus sit & æternus. Iste nostro amore opus non habet sed nos Ipsius. Nunquam itaque, ita velim, desimus officio nostro, sed agamus, quod nos, tantâ dignitate, tanto splendore ornatos decet. Plura possemus addere & adderemus quoque, nisi filum vel tandem hîc abrumpendum esset. Unde hîc subsistentes hisce monitis diatriben hanc jam obsignamus.

